

landscape
L & A®
architecture

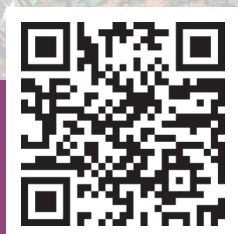

4 820181 290016 01 >

#1/2024

ЛАНДШАФТ і архітектура

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ САД
ТА ГАРДЕНОТЕРАПІЯ
NEW UKRAINIAN GARDEN
AND GARDEN THERAPY

ЯК СТОРИТИ КОМФОРТНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ?
HOW TO CREATE A
COMFORTABLE ENVIRONMENT?

САД ДЛЯ ЛЮДИНИ З
ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ
A GARDEN FOR A PERSON WITH
DISABILITIES

3D GROUND

IMPROVEMENT LANDSCAPE NETWORK

12

YEARS

РОКІВ
НА РИНКУ

100+

PROJECTS

РЕАЛІЗОВАНО
ОБ'ЄКТІВ

Only a quality result thanks to the professional team and the best suppliers.

Тільки якісний результат завдяки професійній команді та найкращим постачальникам.

- Landscape design
Ландшафтне проектування
- Outdoor space Improvement
Озеленення та благоустрій
- Vertical gardening
Вертикальне планування
- Drainage systems
Системи водовідведення та дренажу
- Automatic watering systems
Системи автоматичного поливу
- Landscape lighting systems
Системи ландшафтного освітлення
- Autonomous sewage systems
Системи автономної каналізації

+38 (044) 360 3139
+38 (044) 337 3139
www.3dground.biz
info@3dground.biz

ЯКІСНІ РОСЛИНИ - ВНЕСОК ЩО ПЕРЕДАЄТЬСЯ У СПАДОК

**NURSERY OF
DECORATIVE
PLANTS**

**Розсадник декоративних рослин Гарди
Великий вибір листяних, хвойних дерев
та кущів європейської якості!**

www.gardi.biz

Розсадник декоративних рослин:

м. Кременчук +380 67 531-55-12, +380 99 777-35-35, nursery@gardi.biz

Оранжерея квіткових рослин:

м. Горішні Плавні, +380 67 530-99-76, flowers@gardi.biz

Видавчиня
ОЛЬГА КАМОЛІКОВА

Publisher of the Landscape
and Architecture magazine
OLGA KAMOLIKOVA

*«А ти сій квіти...
Навіть якщо завтра –
кінець світу.
Загоюй рани людям і землі,
Роби, що дав Господь
можливість вміти»...*

Ці слова з вірша Людмили Муріної згадалися мені, коли ми готували до друку цей випуск журналу «Ландшафт і архітектура».

Незламні ландшафтні дизайнери й архітектори нашої країни, незважаючи ні на що, продовжують проектувати та висаджувати сади, розсадники – вирощувати рослини, а садові центри – їх продавати. Робимо й ми, те що вміємо, всупереч напастям.

У цьому випуску ми збирали для вас ексклюзивну, захоплюючу та корисну інформацію, що розширить ваші горизонти та збагатить знаннями.

У номері:

- роздуми ваших колег про новий український сад та садотерапію (стор. 24);
- цікавинки та новинки з Міжнародного фестивалю садів в Канаді (стор. 16);
- сади у місті (стор. 41);
- приклади з озеленення приватних територій та поради щодо благоустрою приватного саду (стор. 52).

Читайте, надихайтесь та, незважаючи на всі труднощі, продовжуйте творити красу!

*«And you sow flowers...
Even if tomorrow is the end
of the world.
Heal the wounds of people
and the earth,
Do what the Lord has given
you the ability to do...»*

I remembered these words from Lyudmila Murina's poem when we were preparing this issue of Landscape and Architecture magazine for publication.

The indomitable landscape designers and architects of our country continue to design and plant gardens, nurseries continue to grow plants, and garden centres continue to sell them. We also do what we can, despite adversity.

In this issue, we have collected for you exclusive, exciting and useful information that will expand your horizons and enrich your knowledge.

In this issue:

- reflections of your colleagues on the new Ukrainian garden and garden therapy (page 24);
- interesting and novelties from the International Garden Festival in Canada (p. 16);
- gardens in the city (p. 41);
- examples of landscaping in private areas and tips on how to improve a private garden (p. 52).

Read, be inspired and, despite all the difficulties, continue to create beauty!

- декоративні дерева та кущі |
- decorative bushes and trees |
- листяні та плодові дерева |
- deciduous and fruit trees |
- хвойні рослини будь-яких розмірів |
(в т.ч. крупноміри) |
- coniferous plants of any size |
- рослини стрижених форм та бонсаї |
- plants of clipped forms and bonsaies |

Наша планета – великий сад

Пішов другий місяць третього року тисячолітньої війни... або якось так, цифри в даному випадку умовні (але не уявні); ракетні обстріли, атаки безпілотників та інші КАБи стали для українців жахливою, але все ж таки рутинною, реальність деформувалася і завмерла в неясному просторово-часовому континуумі.

Невпевненості у завтрашньому дні додає і погода – спочатку глобальне потепління знайомить нас із хамсином – спекотним вітром з піском із пустелі Сахара, щоб одразу ж пригостити скандинавським морозцем та квітневим снігом.

Але депресія, як виявилось, не властива українському національному характеру – незважаючи на всі катаклізми природи та війну, тисячі людей, професіоналів і аматорів, уже вийшли у свої сади й городи і почали працювати, готуючи свої посадки до нового сезону. Так, природа лікує душу й тіло – це знали наші пращури, пам'ятаємо й ми. Тож роботи ведуться як в приватних садах, так і в громадських просторах наших міст.

Приємною новиною стала звістка про те, що проєкт рекреаційної зони «Над джерелом» біля центру «Незламні матусі» потрапив до фіналу престижної премії New European Bauhaus Prizes 2024. Це щорічний конкурс, який проводить Єврокомісія з метою створення платформи для прояву творчості, таланту та інноваційних ідей у галузі архітектури, дизайну на користь місцевих громад і суспільства в цілому. Цього року Україна вперше приймає участь у цьому конкурсі.

«Проєкт став швидкою реакцією міста на виклики війни. Він демонструє, що невеликими засобами можна відновити занедбану природну зону, активізувати її для соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб та створити комфортне середовище для психологічного відновлення, зберігаючи екосистему та біорізноманіття», – зазначили у Львівській міській раді.

«Загалом цей проєкт слідує філософії, що вся наша планета – великий сад, і нам потрібно трішки про нього потурбуватись. Его людини не повинно домінувати над природою. Над реалізацією працювало дуже багато колег з міської ради. Багато благодійників зробили цей проєкт можливим. Ми бачимо, що це середовище приносить трішки радості і щастя людям, які пережили страшні моменти війни», – додав головний архітектор Львова Антон Коломейцев. Переможців конкурсу оголосять в Брюсселі у квітні, вже після виходу цього номера, тож побажаємо успіхів нашим землякам!

Головний редактор
ВАЛЕРІЙ КОТЕЛЬНИКОВ
Editor-in-chief
VALERY KOTELNIKOV

Our planet is a big garden

The second month of the third year of the millennial war has passed... or so it seems, the numbers in this case are conditional (but not imaginary); rocket attacks, drone attacks and other unmanned aerial bombs have become a horrible but still routine for Ukrainians, reality has deformed and frozen in an unclear space-time continuum.

The weather also adds to the uncertainty about the future: first, global warming introduces us to the khamsin, a hot wind with sand from the Sahara Desert, and then treats us to Scandinavian frost and April snow.

But depression, as it turned out, is not inherent in the Ukrainian national character – despite all the natural disasters and the war, thousands of people, professionals and amateurs alike, have already gone out to their gardens and vegetable gardens and started working, preparing their plantings for the new season. Yes, nature heals the body and soul – our ancestors knew this, and we remember it too. So, work is underway in both private gardens and public spaces in our cities.

The news that the 'Nad Dzhherelom' recreational area project near the Unbreakable Mothers centre has been shortlisted for the prestigious New European Bauhaus Prizes 2024 was good news. This is an annual competition organised by the European Commission to create a platform for the expression of creativity, talent and innovative ideas in the field of architecture and design for the benefit of local communities and society as a whole. This year, Ukraine is taking part in the competition for the first time.

«The project was a quick response of the city to the challenges of war. It demonstrates that with small funds, it is possible to restore a neglected natural area, activate it for the social integration of internally displaced persons and create a comfortable environment for psychological recovery while preserving the ecosystem and biodiversity,» the Lviv City Council said.

«In general, this project follows the philosophy that our entire planet is a big garden, and we need to take care of it a little bit. The human ego should not dominate nature. Many colleagues from the city council worked on the implementation. Many philanthropists made this project possible. We see that this environment brings a bit of joy and happiness to people who have lived through terrible moments of war,» added Anton Kolomeitsev, chief architect of Lviv.

The winners of the competition will be announced in Brussels in April, after this issue comes out, so we wish our countrymen success!

Тротуарна плитка

**ЗОЛОТИЙ
МАНДАРИН**

**БЕТОННА ПРОДУКЦІЯ
ДЛЯ БЛАГОУСТРОЮ**

Огорожі

Елементи для клумб

Елементи для парканів

Крупноформатні плити

Покрокові елементи

Лавки

Квітники

Урни

ЗМІСТ/CONTENT

[HTTPS://LANDSCAPE-ARCHITECTURE.TOP/](https://landscape-architecture.top/)

36

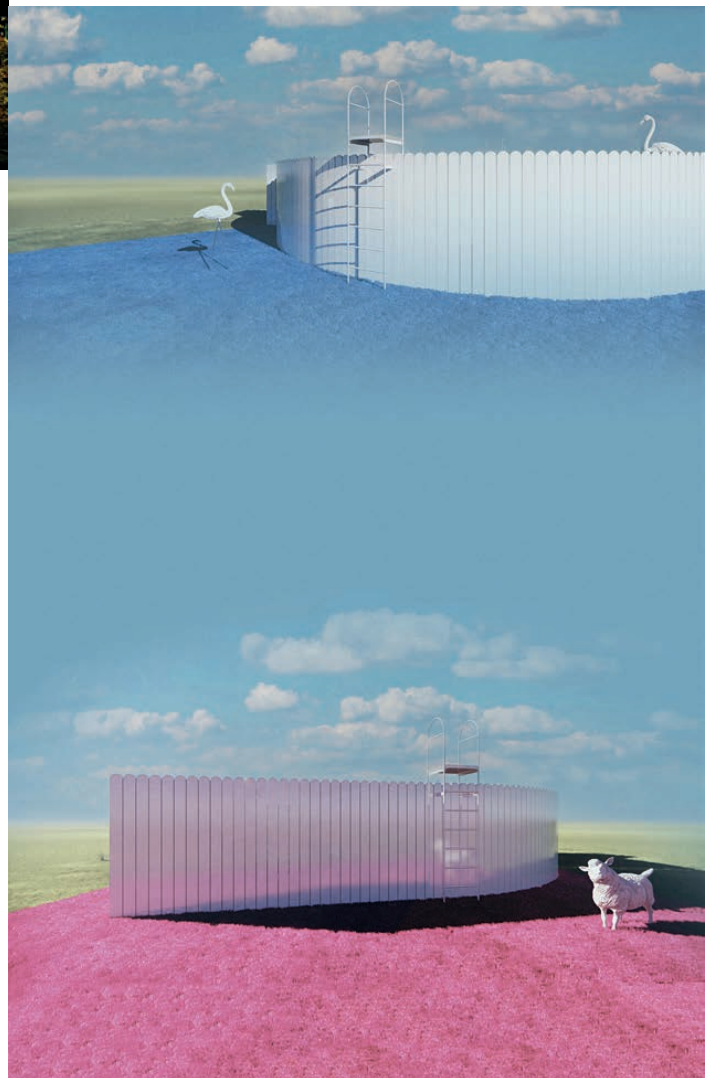
34

14

16

ПОДІЇ ЛАНДШАФТНОЇ ІНДУСТРІЇ LANDSCAPE INDUSTRY EVENTS

- Перша конференція садового мистецтва в Латвії
The first garden art conference in Latvia 14
- Міжнародний фестиваль садів у Гран-Метіс-2024 Канада
The international garden festival unveils the projects selected for its 25th edition on the theme «The ecology of possibility» 16
- Прітцкерівська премія з архітектури 2024 року – у Рікена Ямамото
The Pritzker architecture prize 2024 goes to Riken Yamamoto 22

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ САД ТА ГАРДЕНОТЕРАПІЯ NEW UKRAINIAN GARDEN AND GARDEN THERAPY

- Сучасні виклики у ландшафтному проектуванні садів України
Modern challenges in the landscape design of gardens in Ukraine 25
- Натхнення українськими архетипами в процесі створення садівничого простору
Inspiration by Ukrainian archetypes in the process of creating a garden space 28
- Сад природний і терапевтичний починається з ґрунту
A natural and therapeutic garden starts with the soil 32
- Як лікують сади?
How are gardens treated? 34
- Реабілітаційні сади: обґрунтування необхідності та певні моменти специфіки
Rehabilitation gardens: the rationale for the need and some specifics 36

ЗЕЛЕНА МИЛЯ

GREEN MILE

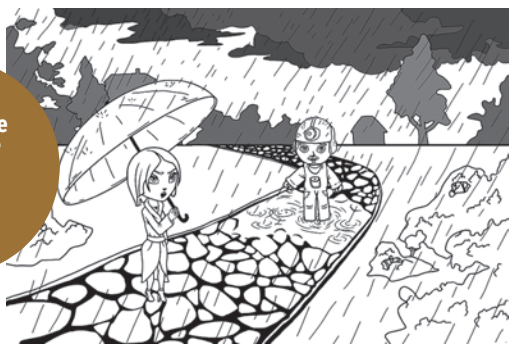
ВИКОНУЄМО ПОВНИЙ КОМПЛЕКС ЗАГАЛЬНОБУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ БЛАГОУСТРОЄМ ТЕРИТОРІЇ, УКЛАДАННЯ ТРОТУАРНОЇ ПЛИТКИ ТА СИСТЕМ ПОВЕРХНЕВОГО ВОДОВІДВЕДЕННЯ.

- Проект вертикального планування та роботи з благоустрою.
- Схема водовідведення та дренажу та влаштування цих систем.
- Проект мощення та укладання бруківки та дренажних покриттів.

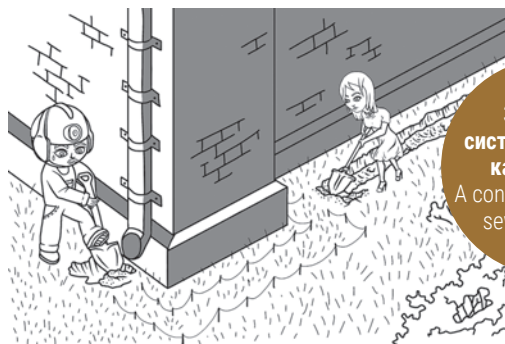
THE COMPANY «GREEN MILE» WILL PERFORM A FULL RANGE OF GENERAL CONSTRUCTION WORKS RELATED TO IMPROVING THE TERRITORY, LAYING PAVING SLABS, AND SURFACE DRAINAGE SYSTEMS.

- The project of vertical planning and improvement work.
- Scheme of drainage and drainage arrangement of these systems.
- The project of paving and laying paving stones and drainage coverings.

Стандартне мощення?
Standard paving?

Звичайна система зливової каналізації?
A conventional storm sewer system?

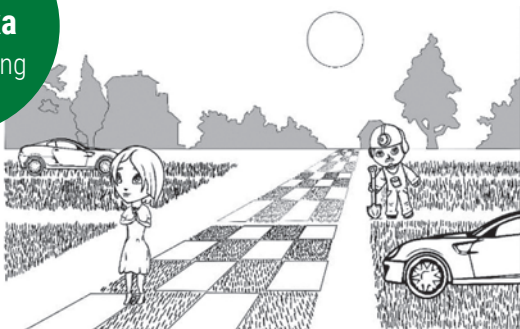
ЯКА Є ЦЬОМУ РАЗУМНА АЛЬТЕРНАТИВА?

Фахівці компанії «Зелена Миля» розроблять та втілять грамотні інженерні природоорієнтовані рішення які збалансують можливості та ресурси. Замість звичайної бруківки ми пропонуємо влаштування дренажних покриттів та зелених парковок. А звичайні дренажні та зливі системи перетворюємо на дощові садки. Дощові сади виглядають як сучасні клумби та перехоплюють, затримують та поступово повертають опади до екосистеми.

WHAT IS A REASONABLE ALTERNATIVE TO THIS?

Specialists of the company «Green Mile» will develop and implement competent engineering nature-oriented solutions that balance opportunities and resources. Instead of ordinary paving stones, we offer the installation of drainage coverings and green parking lots. And we turn ordinary drainage and stormwater systems into rain gardens. Rain gardens look like modern flower beds and capture, retain and gradually return rainfall to the ecosystem.

Зелена парковка
Green parking

Дощові садки
Rain gardens

+38 (068) 589-10-96, +38 (066) 226-43-39

ЗМІСТ/CONTENT

[HTTPS://LANDSCAPE-ARCHITECTURE.TOP/](https://landscape-architecture.top/)

САД ТА БУДИНОК GARDEN AND HOUSE

Будинок-ліс The forest	42
Ландшафтний дизайн для станції аерації Landscape design for honghu park water purification station	46
Доступний двір в Еспоо Accessible yard Espoo	52
Як створити зручний, комфортний і максимально функціональний сад?	60

42

46

52

landscape
L&A
architecture

№1 2024

Журнал
«Ландшафт и архитектура» ©
«Ландшафт і архітектура» ©
«Landscape and architecture» ©

Головний редактор,
відповідальний за випуск:
ВАЛЕРІЙ КОТЕЛЬНИКОВ

Editor-in-Chief responsible
for the issue:
VALERY KOTELNIKOV

Випускаючий редактор,
журналіст:
ОЛЬГА КАМОЛІКОВА

Graduating editor,
journalist:
OLGA KAMOLIKOVA

Науковий редактор-
консультант:
ХЕЛЕНА ГУТМАНЕ (Латвія)
ландшафтний архітектор,
+371-29642688,
e-mail: helena@alps.archi

Scientific editor-consultant:
HELENA GUTMANE (LATVIA)
AINAVU ARHITEKTE,
LANDSCAPE ARCHITECT,
+371-29642688,
e-mail: helena@alps.archi

Переклад на англійську:
Валерій КОТЕЛЬНИКОВ

Translation into English:
Valery KOTELNYKOV

Дизайн та верстка:
ГАННА ПЕРЕВЕРТЕНЬ

Design and layout:
HANNA PEREVERTEN

Видавець: ПП
«КБ «Ландшафт і архітектура»

Publisher: PE «Landscape and
Architecture»

Засновник, директор:
Ольга КАМОЛІКОВА

Founder, director:
Olga KAMOLIKOVA

Адреса: Україна, м. Київ,
вул. Машинобудівельна, 37,
оф. 236

Address: Ukraine, Kyiv,
street Machine-building, 37,
of. 236

В УКРАЇНІ З ПИТАНЬ РЕКЛАМИ ТА СПІВПРАЦІ ЗВЕРТАЙТЕСЬ
тел.: +38 (050) 6289169, +38 (067) 5058553,
e-mail: landscape_kiev@ukr.net,
<https://landscape-architecture.top/>

Розповсюдження: журнал поширюється за підпискою. Електронна версія представлена на сайті Journals.ua на додатках для iPad і планшетів на базі Android Play Market AppStore. Безкоштовна електронна версія представлена на сайті <https://landscape-architecture.top/>. The free electronic version is available at <https://landscape-architecture.top/>. Свідоцтво про реєстрацію/перереєстрацію №25229-15169ПР від 07.09.2022

Всі права захищено. Передрук матеріалів тільки за умови посилання на журнал та за попередньою згодою з видавцем, яку можна отримати, написавши нам на емейл: landscape_kiev@ukr.net

Reprint of materials only with a link to the journal and with the prior agreement of the publisher, which can be obtained by writing to us by email: landscape_kiev@ukr.net

Редакція може не поділяти точки зору авторів.

Вартість дзвінків за номерами телефонів, вказаними в журналі, згідно тарифів вашого оператора

Періодичність: 3 рази на рік

Підписано до друку 03.04.2024.

У номері представлені фото: авторів статей, архітекторів та редакції.

«Ландшафт і архітектура» ©

KORNELIS.BIZ

ЛИСТЯНІ • ШПИЛЬКОВІ • БАГАТОРІЧНІ РОСЛИНИ
РОСЛИНИ З КОМОМ • ОПОРНІ СТОВПЧИКИ

☎ 067-403-40-90 (Олена)
☎ 067-413-33-02 (Тетяна)

✉ kornelis.dv@gmail.com

с.Двірець, 12447
вул. Житомирська, 6
Житомирський р-н/обл.

LANDSCAPE FESTIVAL 2024

6 - 22 September
BERGAMO
Italy

“FACING THE CRISIS”

www.landscapefestival.it

LANDSCAPE FESTIVAL 2024

EDUCATIONAL

GARDEN MASTERCLASS Flow

Monastero di Astino, Bergamo - 18 September

Nigel Dunnett
UK

INTERNATIONAL SEMINAR Urban Landscape

Sala Piatti, Bergamo - 19 September

Cristobal Elgueta
Chile

Jason Siebermorgen
USA

Ton Muller
Netherlands

Giacomo Guzzon
UK

INTERNATIONAL MEETING Facing the crisis

Teatro Sociale, Bergamo - 20 and 21 September

Andrew Grant
UK

Arthur Adeya KDI
Africa

Amalia Robredo
Uruguay

Tony Spencer
Canada

Andrew Laidlaw
Australia

Telmo Pievani
Italy

P'ARCNOUVEAU
Italy

Herbert Dreiseitl
Germany

Arit Anderson
UK

Parkkim
South Korea

to register and to have all the information
www.landscapefestival.it

**МИ – ЗАХИЩАЄМО
ТА ОБСЛУГОВУЄМО
САДИ, ПАРКИ ТА
ЛАНДШАФТНІ
ТЕРИТОРІЇ**

[HTTPS://DENDRO-PROTECT.COM.UA/](https://dendro-protect.com.ua/)

DENDRO PROTECT

Лікування та комплексний догляд

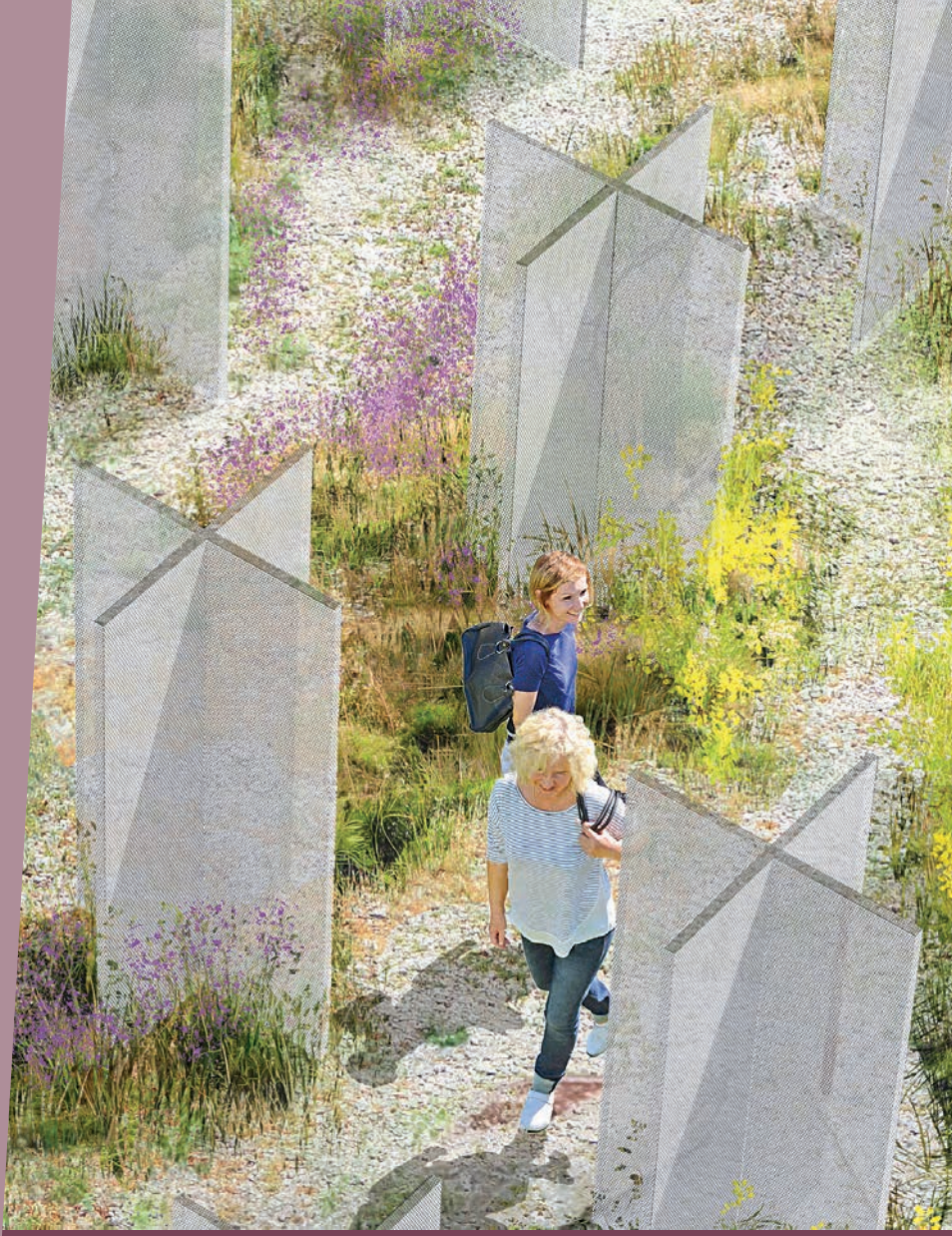
ЗА ВАШИМ САДОМ

Замовляйте за телефоном
+38 096 185 05 55

-10%
на перше замовлення

ПОДІЇ В ЛАНДШАФТНІЙ ІНДУСТРІЇ
EVENTS IN THE LANDSCAPE INDUSTRY

ПЕРША КОНФЕРЕНЦІЯ САДОВОГО МИСТЕЦТВА В ЛАТВІЇ

THE FIRST GARDEN ART CONFERENCE IN LATVIA

Текст: L&A
Фото:
Каспарс Филипс
Добровольскис
Photo: Kaspars Filips
Dobrovolskis

На початку березня у Ризі відбулася перша в Латвії конференція «Садове мистецтво 2024», яка зібрала понад 400 латвійських фахівців з планування та озеленення та ентузіастів, які прагнуть створювати сучасні та стійкі сади. Одинадцять спікерів з країн Балтії та Великобританії поділилися своїм досвідом і практичними прикладами у галузі садово-паркового мистецтва. Мета конференції – поділитися розумінням краси, свіжими ідеями та знаннями світового рівня, щоб надихнути колег на творчий початок нового садового сезону та успішний рік.

Організатором масштабного форуму стала компанія GALANTUS, яка декілька років працювала над створенням заходу такого масштабу в Латвії. Для команди було важливо передати своє бачення якості в кожній деталі, відповідно до розуміння GALANTUS щодо створення простору, високоякісного досвіду та незабутніх емоцій.

Протягом дня відомі особистості в галузі садового дизайну, в тому числі гості з Великобританії, Естонії, Литви та місцеві професіонали, ділилися своїм досвідом та порадами. Теми були різноманітними: від практичних порад щодо довговічних багаторічників, ролі городу в креативних рішеннях ресторану та як створити гарний газон, до надихаючого досвіду створення японського саду, сучасних кам'яних скульптур, ролі лісотерапії в житті людей, сталого менеджменту в садовому дизайні та іншої цікавої, проникливої інформації. Організатори раді, що, прислухавшись до відгуків відвідувачів, вони змогли створити ряд тем і спікерів, які принесли користь обом сторонам аудиторії – і садівники отримали натхнення і знання, необхідні для своєї подорожі, і професіонали отримали потужний поштовх для нового сезону і розвитку як на рівні компанії, так і на рівні галузі в цілому.

In early March, Riga hosted Latvia's first garden design conference 'Art of Gardens 2024', bringing together more than 400 Latvian planning and landscaping professionals and enthusiasts who are committed to creating modern and sustainable gardens. Eleven speakers from the Baltic States and the UK shared their experience and practical examples in the field of garden art. The aim of the conference is to share an understanding of beauty, fresh ideas and world-class knowledge to inspire colleagues to start the new garden season creatively and have a successful year.

The organizer of the large-scale forum was forum was garden design company Galantus. It was important for the team to convey its vision of quality in every detail, in line with Galantus understanding of creating space, high-quality experience and unforgettable emotions.

Throughout the day, well-known personalities in the field of garden design, including guests from the UK, Estonia, Lithuania and local professionals, shared their experiences and advice. The topics ranged from practical advice on long-lasting perennials, the role of the vegetable garden in role of vegetable and herb garden in a Michelin star restaurant concept and how to create a beautiful lawn, to inspiring experiences of creating a Japanese garden, modern stone sculptures, the role of forest therapy in people's lives, sustainable management in garden design and other interesting, insightful information. The organizers are delighted that by listening to the feedback from visitors, they were able to create a range of topics and speakers that benefited both sides of the audience - both gardeners got the inspiration and knowledge they needed for their journey, and professionals received a powerful boost for the new season and development both at the company level and at the level of the industry as a whole.

«Наша команда створила чарівну атмосферу, яка виходила за межі реальності — за допомогою великих дерев і кущів, створення відчуття саду в просторі з розумним освітленням, геніальним плануванням кімнат і садових лавок, де можна посидіти і поспостерігати за дійством або поспілкуватися з колегою, з яким ви давно не бачилися. Я вже давно не відчував такої позитивно зарядженої атмосфери в приміщенні в Латвії, де всі посміхаються, розмовляють і п'ють каву, — каже Ансіс Бірзнієкс, генеральний директор GALANTUS та організатор конференції, — приємно, що наш сектор вийшов на новий рівень, де ми можемо насолоджуватися, цінувати, вчитися і ділитися! Я у захваті від конференції, думаю, що кожен відвідувач вийшов звідси в декількох сантиметрах над землею — натхненний, відчуваючи, що ми багато можемо».

Нік Говард з Англії, кумир багатьох ландшафтних архітекторів, садовий дизайнер і засновник компанії «We love plants», лектор, в кінці дня зазначив: «Конференція дуже добре організована, і я радий бути частиною першої конференції з садового дизайну в Латвії! Чудово, що тут зібралося стільки зацікавлених людей, які можуть ділитися знаннями, досвідом і надихати один одного. Для мене велика честь великий інтерес до моєї лекції, я бачу, що сфера садового дизайну у вашій країні стрімко розвивається в правильному напрямку! Я захоплююся тим, що команда GALANTUS зробила для того, щоб це сталося!»

Після конференції, наступного дня відбулися два спеціалізовані майстер-класи для більш вузької аудиторії — Евелі Устав з Естонії навчила, як створювати довговічні і барвисті багаторічні рослини і трави, працюючи в групах, реалізуючи обраний сценарій вирощування для кожної групи, підбираючи найбільш підходящі рослини і плануючи їх в конкретному дизайні клумби протягом 4-х годин. Під час майстер-класу англійський ландшафтний дизайнер Нік Говард розповів про свій підхід до планування саду, а учасники працювали в групах, щоб за дуже короткий час створити 2 ескізи конкретного дизайну саду відповідно до наданого брифу. Аудиторія знайшла цінною можливість працювати пліч-о-пліч в команді з іншими місцевими ландшафтними архітекторами, де потрібно було досягти спільного знаменника та бачення. □

«Our team created a magical atmosphere that went beyond reality — with the help of large trees and bushes, creating a garden-like feeling in the space with clever lighting, ingenious room layouts and garden benches where you can sit and watch the action or chat with a colleague you haven't seen in a while. I haven't felt such a positively charged atmosphere in a room in Latvia for a long time, where everyone is smiling, talking and drinking coffee,» says Ansis Birznieks, CEO of Galantus and conference organiser, «It's great that our sector has reached a new level where we can enjoy, appreciate, learn and share! I'm delighted with the conference, I think every attendee left a few centimetres above the ground — inspired, feeling that we can do a lot.»

Nick Howard from England, an idol of many landscape architects, garden designer and founder of the company «We love plants», lecturer, said at the end of the day: «The conference is very well organised and I am happy to be part of the first garden design conference in Latvia! It is great that so many interested people have gathered here to share knowledge, experience and inspire each other. I am honoured by the great interest in my lecture, I see that the field of garden design in your country is rapidly developing in the right direction! I admire what the Galantus team has done to make this happen!»

After the conference, two specialised workshops for a narrower audience took place the next day - Eveli Ustav from Estonia taught how to create long-lasting and colourful perennials and herbs by working in groups, implementing a selected growing scenario for each group, selecting the most suitable plants and planning them in a specific flower bed design within 4 hours. During the masterclass, English landscape designer Nick Howard spoke about his approach to garden planning, and the participants worked in groups to create 2 sketches of a specific garden design in a very short time according to the provided brief. The audience found it valuable to be able to work side by side in a team with other local landscape architects where a common denominator and vision had to be achieved. □

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ САДІВ У ГРАН-МЕТІС-2024 КАНАДА

THE INTERNATIONAL GARDEN FESTIVAL
UNVEILS THE PROJECTS SELECTED
FOR ITS 25TH EDITION ON THE THEME
«THE ECOLOGY OF POSSIBILITY»

Source: www.v2com-newswire.com

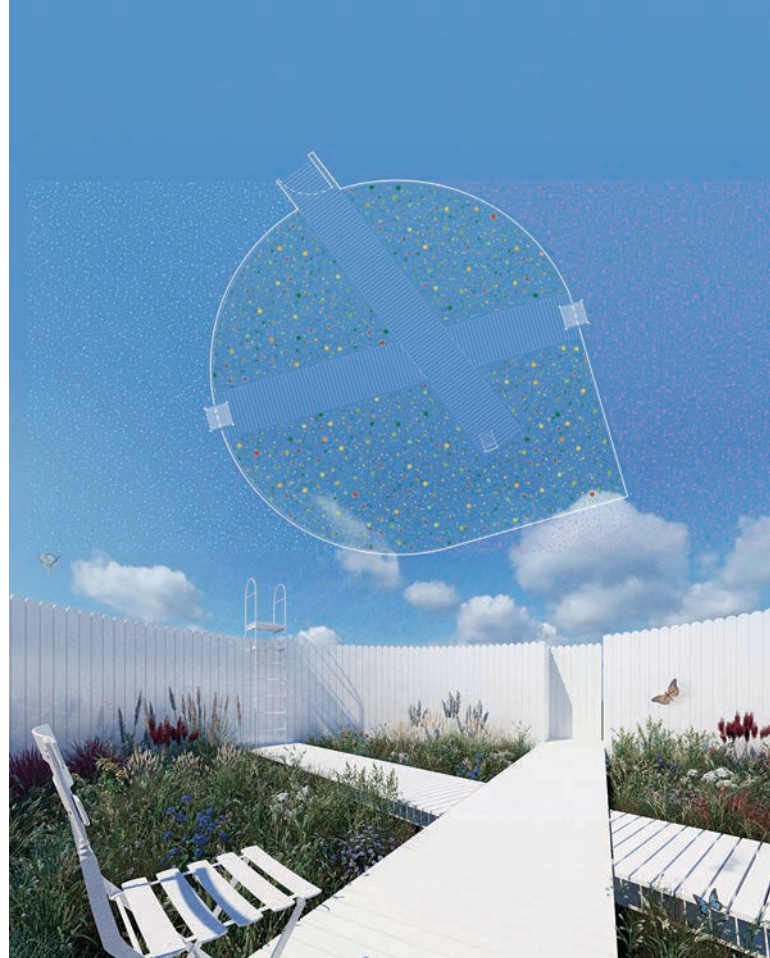
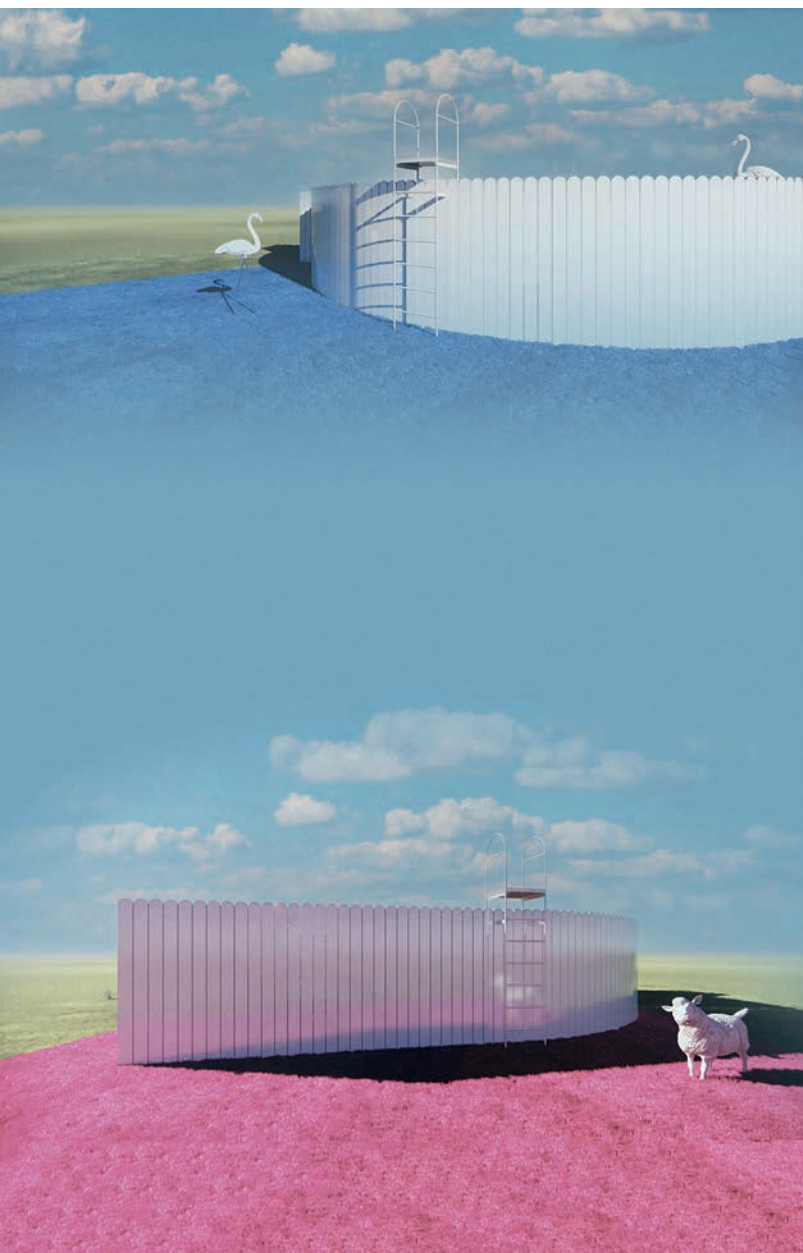
Міжнародний фестиваль садів нещодавно оголосив проекти, відібрані для свого 25-го видання під назвою «Екологія можливості», яке триватиме з 22 червня по 6 жовтня 2024 року. З нагоди свого двадцятип'ятиріччя Ів де Гарі-Ламанк, художній директор фестивалю, запропонував дизайнерам уявити майбутнє саду. Всього було подано 216 проектів від дизайнерів з 30 країн світу. Презентуємо чотири сади, відібрані для видання 2024 року.

The International Garden Festival is pleased to announce the projects selected for its 25th edition, titled The Ecology of Possibility, which will run from June 22 to October 6, 2024. On the occasion of its twenty-fifty anniversary, Ève De Garie-Lamanque, Artistic Director, invited designers to imagine the future of the garden. A total of 216 projects were submitted by designers from 30 countries. The four gardens selected for the 2024 edition are.

Superstrata (interior view)
Photo credit: mat-on

Couleur Nature (plan and interior view)
Photo credit: Vanderveken, Architecture + Paysage

01

COULEUR NATURE (КОЛІП ПРИРОДИ) VANDERVEKEN, ARCHITECTURE + PAYSAGE | SAINT-LAMBERT, КВЕБЕК, КАНАДА

Couleur Nature — це цікаве дослідження ролі, яку відіграють сади в нашому суспільстві, порівнюючи великі ділянки утилітарного газону та наші індивідуальні пристрої для дозвілля (з низькими соціальними та екологічними показниками) з садами для споглядання (з високими рефлексивними та екологічними показниками). Інсталяція не намагається порівняти природу з культурою чи природне зі штучним, а радше прагне зоставити ці два бачення саду. Вона демонструє абсурдність домінуючої монокультури, яка, загалом, не має жодної користі, окрім того, що дозволяє людям відчувати задоволення від поливу, стрижки газону та наповнення басейнів у вічному циклі, що сприяє поступовому зниженню нашого біорізноманіття.

COULEUR NATURE VANDERVEKEN, ARCHITECTURE + PAYSAGE | SAINT-LAMBERT, QUÉBEC, CANADA

Couleur Nature is a curious study into the roles gardens play in our society, comparing the great swaths of utilitarian lawn and our individual leisure devices (with poor social and ecological indicators) with contemplative gardens (with high reflexive and ecological indicators). The installation does not attempt to compare nature with culture, nor the natural with the artificial, but rather strives to juxtapose the two visions of the garden. It demonstrates the absurdity of a dominant mono-culture which, in general terms, has no use apart from simply enabling humans to experience satisfaction watering and mowing their lawn and filling their swimming pools on a perpetual cycle that contributes to the gradual decline of our biodiversity.

02

Rue Liereman / Organ Man Street
(overview of the Flemish garden)
Photo credit: Pioniersplanters

Rue Liereman / Organ Man Street (model)
Photo credit: Pioniersplanters

RUE LIEREMAN STREET OF ORGAN MAN PIONEER PLANTERS БЕЛЬГІЯ

У такій густонаселеній та урбанізованій області, як Фландрія, частка землі, зайнята присадибними або приватними садами (яких налічується приблизно 2 мільйони), оцінюється в 12%. Це в чотири рази перевищує загальну площу природних територій регіону. Присадибні сади, якщо вони спроектовані і підтримуються природним чином, можуть допомогти зменшити наслідки зміни клімату і зупинити збіднення біорізноманіття, заохочуючи людей до відновлення зв'язку з природою.

RUE LIEREMAN / ORGAN MAN STREET PIONIERSPANTERS | BELGIUM

In such a densely populated and urbanized area such as Flanders, the fraction of land occupied by domestic or private gardens (of which there are approximately 2 million) is estimated to be 12%. That's four times the total surface area of natural areas in the region. As such, as long as they are designed and maintained naturally, domestic gardens have the potential to help reduce the effects of climate change and halt the impoverishment of biodiversity, encouraging people to reconnect with nature.

Superstrata (bird's-eye view)
Photo credit: mat-on

03

SUPERSTRATA MAT-ON | ITALY

Цьогорічна тема досліджується через призму кореневищної системи, підкреслюючи внутрішню цінність і взаємозв'язок форм життя та екосистем. Використовуючи геологічну карту як метафору, пропозиція саду ілюструє напругу між свободою природи та прагненням людини до встановлення порядку. Навчаючись у природи, інсталяція підкреслює спільне творення ландшафтів людиною та нелюдськими істотами, демонструючи динамічний, взаємопов'язаний характер їхніх взаємодій.

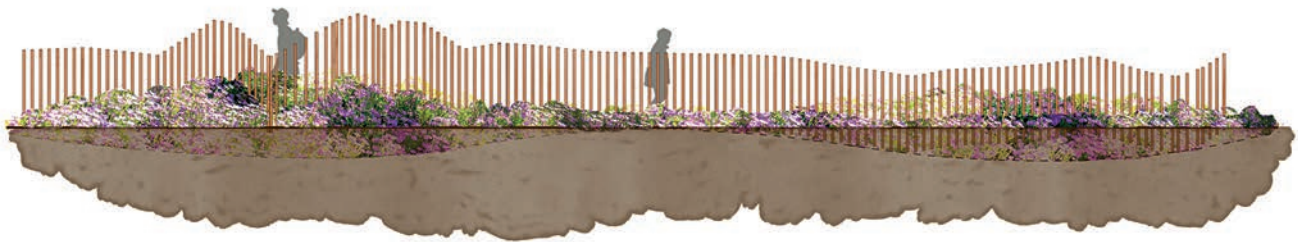
SUPERSTRATA MAT-ON | ITALY

This year's theme is explored through the lens of the rhizomatic system, emphasizing the intrinsic value and interconnectedness of life forms and ecosystems. Using a geological map as a metaphor, the garden proposal illustrates the tension between nature's freedom and humanity's inclination to impose order. Learning from nature, the installation highlights the co-creation of landscapes by human and non-human entities, showcasing the dynamic, interconnected nature of their interactions.

FUTURE DRIFTS (elevation 20m side)
Photo credit: Julia Lines Wilson

1"=1m

FUTURE DRIFTS (elevation 10m side)
Photo credit: Julia Lines Wilson

04

МАЙБУТНІ ДРЕЙФИ ДЖУЛІЯ ЛАЙНС ВІЛСОН, США

У перший рік проведення Міжнародного фестивалю садів у Плані дій «Бачення Святого Лаврентія 2000» були визначені пріоритетні види рослин для захисту оселищ. Одним з таких видів була айстра Антікості, помісь нью-йоркської та калинової айстри. 25 років по тому, незважаючи на захист оселищ, айстри Антікості та Раша залишаються видами, що перебувають під загрозою зникнення. Цей сад поставлений як питання про минуле і майбутнє. Якби Нью-Йорк і Раш Астерс перетнулися знову, як би це виглядало? Яке можливе майбутнє може бути посіяне взаємодією цих видів?

FUTURE DRIFTS

JULIA LINES WILSON | UNITED STATES

In the first year of the International Garden Festival, priority plant species were identified for habitat protection in the St. Lawrence Vision 2000 Action Plan. One of the species was the Anticosti Aster, a cross between New York and Rush Asters. 25 years later, despite habitat protection, the Anticosti and Rush Asters remain endangered species. This garden is posed as a question on the past and future. If New York and Rush Asters crossed again, what would that look like? What possible futures can be sown by these species' interactions?

SPECIAL MENTION

Три проекти отримали спеціальну відзнаку журі: Ласкаво просимо, сад з жовтої цегли, Аззурра Бруджіотті (Італія); En Équilibre, Соня та Наталія Дако (Іспанія); та Aguas, Хомарлі Круз Галарза та Вірхен Берріос Торрес (Пуерто-Рико).

Three projects received a special mention from the jury: Welcome, Yellow Bricks Garden, by Azzurra Brugiotti (Italy); En Équilibre, by Sonia and Natalia Dacko (Spain); and Aguas, by Jomarly Cruz Galarza and Virgen Berrios Torres (Puerto Rico).

ЖУРІ

Цього року до складу журі увійшли Рон Вільямс, архітектор і ландшафтний архітектор AAPQ CSLA, FCCLA FRAIC; Жером Лап'єр, архітектор OAQ, засновник бюро Jérôme Lapierre Architecte; Марі Клод Массікотт, старший ландшафтний архітектор AAPQ CSLA і член Ради директорів фестивалю; Александр Рефорд, директор Садів Рефорда / Міжнародного фестивалю садів; Ів де Гарі-Ламанк, художній керівник Міжнародного фестивалю садів; та Франсуа Леблан, технічний координатор

Міжнародного фестивалю садів. Урочистості розпочато: у 2024 році Міжнародному фестивалю садів виповнюється 25 років! Це, безумовно, привід для святкування, але досягнення цього рубежу також є запрошенням замислитися над пройденим шляхом і зазирнути в майбутнє. Отже, що стало передумовою для створення фестивалю, перший випуск якого відбувся на рубежі тисячоліть? Які питання і теми розглядалися відтоді? Як еволюціонували наші проблеми та ідеології? І яке майбутнє ми бачимо для садів?

JURY

This year's jury was composed of Ron Williams, Architect and Landscape Architect AAPQ CSLA, FCCLA FRAIC; Jérôme Lapierre, Architect OAQ, founder of Jérôme Lapierre Architecte; Marie Claude Massicotte, Senior Landscape Architect AAPQ CSLA and member of the Festival's Board of Directors; Alexander Reford, Director of the Reford Gardens / International Garden Festival; Ève De Garie-Lamanque, Artistic Director of the International Garden Festival; and François Leblanc, Technical

Coordinator of the International Garden Festival. Celebrations are in order: in 2024, the International Garden Festival turns 25! While it is certainly something to celebrate, hitting this milestone is also an invitation to reflect on our journey thus far and to look to the future. So, what was the premise for the festival, the first edition of which was held at the turn of the millennium? What issues and themes have been addressed since then? How have our concerns and ideologies evolved? And what kind of future do we envision for the gardens?

25-й Міжнародний фестиваль садів під назвою «Екологія можливості» триватиме з 22 червня по 6 жовтня 2024 року. Дізнайтеся більше на сайті <https://jardinsdemetis.com/en/>

A number of exceptional projects – including a symposium – are on the agenda for this landmark year. Be on the lookout for a special “25th anniversary press release” this spring, and plan to join us in Grand-Métis for our opening weekend (June 22-23). About the International Garden Festival The International Garden Festival is recognized as one of the most important events of its kind in North America, and one of the leading annual garden festivals in the world. Since its inception in 2000, more than 180 contemporary gardens have been exhibited at Grand-Métis and as extramural projects in Canada and around the world. Presented at Les Jardins de Métis / Reford Gardens, at the gateway to the Gaspé Peninsula,

the Festival is held on a site adjacent to the historic gardens created by Elsie Reford, thereby establishing a bridge between history and modernity, and a dialogue between conservation, tradition, and innovation. Each year, the festival exhibits over twenty conceptual gardens created by more than seventy architects, landscape architects, and designers from various disciplines. The event acknowledges the support of the Canada Council for the Arts, Canadian Heritage, Conseil des arts et des lettres du Québec, as well as of friends of the festival and donors. About the Les Jardins de Métis / Reford Gardens A National Historic Site of Canada, and a Quebec heritage site, Les Jardins de Métis / Reford Gardens is a

must-see stop for anyone visiting the Gaspé and the Lower St. Lawrence. A cultural space and tourist destination for 60 years, the gardens are an iconic landscape that offers visitors experiences for all of the senses and opportunities to connect to nature. Located at the confluence of the St. Lawrence and Mitis rivers, they were designed by the adventurous horticulturist Elsie Reford from 1926 to 1958, and are recognized as one of the top gardens of America and rank among the great gardens of the world. Close to 60,000 people visited the Gardens in 2023. Hydro-Québec has been the lead sponsor of Les Jardins de Métis / Reford Gardens since 1999. For more information www.internationalgardenfestival.com/

Аеропорт,
Цюрих
Фото: Zurich
Flughafen

ПРІТЦКЕРІВСЬКА ПРЕМІЯ З АРХІТЕКТУРИ 2024 РОКУ – У РІКЕНА ЯМАМОТО

THE PRITZKER ARCHITECTURE PRIZE 2024 GOES TO RIKEN YAMAMOTO

Рікен Ямамото
Фото: Том Велш

Джерело: ArchDaily
Source: ArchDaily

Японський архітектор Рікен Ямамото став лауреатом Прітцкерівської премії з архітектури 2024 року, повідомляє ArchDaily. Відомий встановленням «спорідненості між публічною та приватною сферами та створенням архітектури як фону і родинки повсякденного життя», Ямамото став 53-м лауреатом найпрестижнішої архітектурної нагороди у світі – і дев'ятим архітектором з Японії, який отримав таку честь.

Japanese architect Riken Yamamoto has won the 2024 Pritzker Architecture Prize, ArchDaily reports. Known for establishing «a relationship between the public and private spheres and creating architecture as a backdrop and highlight of everyday life,» Yamamoto became the 53rd winner of the world's most prestigious architecture award – and the ninth architect from Japan to receive this honour.

Recognised for making society aware of its responsibility to respond to social demand, for questioning the discipline of architecture to calibrate each individual architectural response, and above all for reminding us that in architecture, as in democracy, spaces must be created by the will of the people, Yamamoto has designed numerous buildings in Japan, China, South Korea, Switzerland and Taiwan over five decades. His portfolio includes private homes, public housing, primary schools, university buildings, institutions, public spaces and urban planning.

Having travelled extensively and been inspired by different cultures, Yamamoto soon realised that a sense of belonging to a community is a desire shared around the world. This realisation translates into his work, which not only responds to the intrinsic needs

Визнаний за усвідомлення суспільством відповідальності за соціальний попит, за те, що ставить під сумнів архітектурну дисципліну для калібрування кожної окремої архітектурної відповіді, і, перш за все, за те, що нагадає нам, що в архітектурі, як і в демократії, простори повинні створюватися за волею людей, Ямамото побудував за п'ять десятиліть чимало будівель у Японії, Китаї, Південній Кореї, Швейцарії та на Тайвані. Його портфоліо включає приватні будинки, громадське житло, початкові школи, університетські будівлі, установи, громадські простори та міське планування.

Багато подорожуючи та надихаючись різними культурами, Ямамото незабаром зрозумів, що відчуття приналежності до спільноти — це бажання, яке поділяють в усьому світі. Це усвідомлення втілюється в його роботах, які не лише відповідають внутрішнім потребам самої будівлі, але й надають свободу тому, чим ця архітектура може стати.

Його проекти відображають шанобливе ставлення до ландшафту та оточення, що досягається завдяки простим формам і чесним структурам. Він включає просторову ясність через модульні будівельні системи та концепцію прозорості, запрошуючи внутрішні простори стати частиною зовнішнього середовища. Тераси та дахи будівель, що заохочують соціальну взаємодію між сусідами, приватні простори, що відкриваються для спільного використання, та міські пасажі, що дозволяють будівлям з'єднуватися з їхнім контекстом — ось деякі з особливостей, притаманних роботам архітектора.

Ямамото вирізняється серед японських архітекторів тим, що кидає виклик поширеності односімейних будинків, відстоюючи дизайн житла, в якому пріоритетними є спільні та колективні елементи. На його думку, гомогенізація житлових одиниць сприяла гомогенізації сімей, які в них живуть, перетворивши житло на інструмент конформізму та соціальної обумовленості. На противагу цьому він пропонує «модель громадського простору», уявляючи собі структури, які безперешкодно інтегрують житлові одиниці з різними необхідними об'єктами, сприяючи співіснуванню різних поколінь і полегшуючи різноманітні способи життя в громаді.

«Для мене визнання простору — це визнання цілої спільноти, — каже Рікен Ямамото, — сучасний архітектурний підхід наголошує на приватності, заперечуючи необхідність соціальних зв'язків. Однак ми все ще можемо шанувати свободу кожної людини, живучи разом в архітектурному просторі як республіка, сприяючи гармонії між культурами та етапами життя». □

Фузза Сити Холл
Фото: Серджіо
Перроні

of the building itself, but also gives freedom to what that architecture can become.

His designs reflect a respect for the landscape and the environment, achieved through simple forms and honest structures. He incorporates spatial clarity through modular building systems and the concept of transparency, inviting interior spaces to become part of the exterior environment. Terraces and rooftops that encourage social interaction between neighbours, private spaces that open up for communal use, and urban passageways that allow buildings to connect with their context are some of the features inherent in the architect's work.

Yamamoto stands out among Japanese architects for challenging the prevalence of single-family homes by advocating housing design that prioritises communal and collective elements. In his view, the homogenisation of housing units has contributed to the homogenisation of the families living in them, turning housing into an instrument of conformity and social conditioning. In contrast, he proposes a «public space model», imagining structures that seamlessly integrate housing units with various necessary facilities, promoting intergenerational coexistence and facilitating diverse lifestyles in the community.

«For me, the recognition of space is the recognition of a whole community,» says Riken Yamamoto, «the contemporary architectural approach emphasises privacy, denying the need for social connections. However, we can still honour the freedom of each individual by living together in an architectural space as a republic, promoting harmony between cultures and stages of life.» □

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ САД ТА САДОТЕРАПІЯ/РОЗДУМИ

NEW UKRAINIAN GARDEN AND GARDEN THERAPY/REFLECTIONS

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У ЛАНДШАФТНОМУ ПРОЕКТУВАННІ САДІВ УКРАЇНИ

MODERN CHALLENGES IN THE LANDSCAPE DESIGN OF GARDENS IN UKRAINE

Сьогоднішня Україна є переломним і буремним. З цим, думаю, ніхто не буде сперечатись. Вже пішов третій рік широкомасштабного вторгнення нашого сусіда і 10-й війни боротьби з росією. Так, у кожній статті потрібно вказувати часові рамки і причини, бо це є нашою хронологією та історією. Ми вчилися жити з війною ще з 2014 р, але зараз це було несамовито важко все усвідомити і осягти, що такі події можуть трапитись в центрі Європи у цифрову еру високих технологій. Що можуть летіти ракети і бомби з літаків, що стирають з лиця нашої землі цілі населені пункти від малих, до величезних стотисячних міст, таких як Маріуполь, чи кошмарити міста мільйони України, що недалеко від кордону навіженої росії. Такий зрозумілий вступ для того, би чітко усвідомити, пам'ятати, вибороти, перемогти і ніколи більше не допустити. Нам потрібно вже на випередження думати про Повоєнне відновлення України. Багато говориться про відбудову, про формування нових архітектурних концепцій, пошук новітніх містобудівельних рішень, але мало говориться про Природниче підґрунтя, про ландшафтоутворюючі складові нового чи новітнього саме українського ландшафту. Ми досить багато вивчили, знайшли історичних підоснов про українські сади, як у літера-

The present day of Ukraine is a turning point and a stormy one. I think no one will argue with this. The third year of our neighbour's large-scale invasion and the 10th war against Russia has already passed. Yes, every article should include the time-frame and reasons, because this is our chronology and history. We have been learning to live with the war since 2014, but now it was heartbreakingly difficult to understand and comprehend that such events could happen in the centre of Europe in the digital age of high technology. That missiles and bombs could be flying from planes, wiping out entire settlements from small to huge cities of a hundred thousand people, such as Mariupol, or giving nightmares to the cities of the million-plus Ukraine, which are not far from the border of the crazy Russia. This is a clear introduction in order to clearly understand, remember, fight, win and never let it happen again. We need to think ahead about the post-war recovery of Ukraine. There is a lot of talk about reconstruction, the formation of new architectural concepts, the search for the latest urban planning solutions, but little is said about the natural basis, about the landscape-forming components of the new or modern Ukrainian landscape.

Авторка:
Оксана
ОЛЕЙНЮК-
ПУХНЯК,
ландшафтна
архітекторка,
м.Львів

Всі фото надані
автором тексту

Author:
Oksana
OLEINIUK-
PUKHNIAK,
landscape
architect, Lviv

турних творах, так і в мистецьких творах, також у наукових дослідженнях, та архівних матеріалах і це є доброю канвою для Нового Українського саду.

Чому український сад потребує переосмислення і оновлення? Найперше – війна, внесла незворотні і непоправимі зміни у наші краєвиди. А також війна внесла незворотні і незворотні зміни у наші душі і тіла.

Отже, новий сад вже сьогодні має нові завдання і несе нову функцію і роль у житті нашого зраненого суспільства. Спеціалісти у галузі Ландшафтного мистецтва максимально швидко мобілізувались і опрацювали нові напрями у проектуванні та створенні сучасних українських ландшафтів.

В чому полягає українскість в моєму розумінні? Це філософія та традиція відношення до своєї землі. Ще з наших прадавніх традицій та часів. Земля для нас завжди була годувальницею, тому українці завжди ставились до своїх просторів з винятковою шанобливістю, любов'ю та повагою.

Не будемо тут глибоко входити у історичні ретроспективи, бо мета нашої статті – це нові підходи. Але важливо зазначити історичний вплив радянської влади на викорінення поняття господаря своєї землі і знищення української культури масовим способом. Звісно, такі дії і мали вплив на українські сади та господарювання від подвір'я до великих міст.

А зараз про сьогоднішнє. Важливим і найпершим аспектом Нового українського саду є зміна планувальних рішень і підходів до формування композицій і важливим є зміна кута зору у буквальному сенсі на структуру нового саду.

Що я маю на увазі? А те, що маса людей внаслідок війни є скаліченими і втратили свою вправність, як військові так і цивільні. Статистичні дані неймовірно різняться, тому не буду тут давати цифри, кожен через пошуковець може для себе знайти статистичні дані. Оцінки надавати їм не буду, бо була вельми здивована цим цифрам.

Отже, нові функції, напрями та завдання з'являються у нашому новому українському саду?

ОТЖЕ, ЯКІ НОВІ ФУНКЦІЇ, НАПРЯМИ ТА ЗАВДАННЯ З'ЯВЛЯЮТЬСЯ У НАШОМУ НОВОМУ УКРАЇНСЬКОМУ САДУ?

1 КУТ ЗОРУ. Людина, що стоїть, очі має розміщені в середньому на висоті 1.55.

Людина, що сидить очі має розташовані на висоті 1.10 (1.15), отже, бачимо чітку різницю у зміні сприйняття ландшафтноі перспективи.

Чому я раптом, заговорила про висоту погляду, бо одне сидіти статично на лаві і спостерігати ландшафтні картини, а інше пересуватись динамічно у візочку дорослій людині. Моє бачення, як ландшафтного архітектора є таким, що ми проєктанти ландшафтів змушені внести такий розділ у

Важливо тепер чітко розуміти, що ландшафтне проектування є сучасним тільки в тому випадку, коли є доступ для всіх верств населення України

We have studied quite a lot, found historical background about Ukrainian gardens, both in literary and artistic works, as well as in scientific research and archival materials, and this is a good canvas for the New Ukrainian Garden.

Why does the Ukrainian garden need to be rethought and renewed? First of all, the war has made irreversible and irreparable changes to our landscapes. The war also brought irreversible and irreparable changes to our souls and bodies.

So, the new garden already has new tasks and a new function and role in the life of our wounded society. Specialists in the field of landscape art mobilised as quickly as possible and worked out new directions in the design and creation of modern Ukrainian landscapes.

What is Ukrainianness in my understanding? It is a philosophy and a tradition of attitude to one's land. It dates back to our ancient traditions and times. The land has always been our breadwinner, so Ukrainians have always treated their spaces with exceptional reverence, love and respect.

We will not go deep into historical retrospectives here, as the purpose of our article is to introduce new approaches. However, it is important to note the historical impact of the Soviet government on the eradication of the notion of the owner of one's land and the destruction of Ukrainian culture on a massive scale. Of course, such actions had an impact on Ukrainian gardens and farms, from the backyard to the big cities.

And now for the present. An important and very first aspect of the New Ukrainian Garden is the change in planning decisions and approaches to the formation of compositions, and it is important to change the angle of view, literally, on the structure of the new garden.

What do I mean by that? The fact that a lot of people are crippled by the war and have lost their skills, both military and civilians. The statistics vary incredibly, so I will not give figures here, everyone can find statistics for themselves using a search engine. I won't give them an estimate, because I was very surprised by these figures.

SO, WHAT NEW FUNCTIONS, DIRECTIONS AND TASKS DO OUR NEW UKRAINIAN GARDEN HAVE?

1 THE ANGLE OF VIEW. A standing person has eyes at an average height of 1.55

A person sitting down has their eyes at a height of 1.10 (1.15), so we can see a clear difference in the change in the perception of the landscape perspective.

Why am I suddenly talking about the height of the eye, because it is one thing to sit static on a bench and observe landscape paintings, and another to move dynamically in a wheelchair for an adult. My vision, as a landscape architect, is that we landscape designers have to introduce such a section in our work as «dynamic landscape ergonomics». This

свою творчість, як «динамічна ландшафтна ергономіка» Такий підхід нам є дуже важливим у Повоєнному відновленні як наших існуючих, так і зруйнованих садів та парків.

Це коли поруч із класичними композиційними засадами, чи також і новим словом ми маємо розуміти, що пересування та споглядання краєвидів буде вже різнитись у неповносправної людини — це кут зору, це дотик до рослин, це споглядання чагарників та багаторічників, це сприйняття аромату значно чіткіше і ще багато інших чинників. Яскравим прикладом ще може бути, що поруч з шляхом пересування людини на візочку не може бути близько запроєктовано хвойні та жалячі рослини, що можуть обпекти та подряпати відпочиваючого, що їде на візочку.

2 ДОТИКОВЕ (ТАКТИЛЬНЕ) СПІВВІДНОШЕННЯ РОСЛИН ТА ЛЮДИНИ. Попередньо вже ми вже торкнулись цієї теми, тепер детальніше. Важливим в даному аспекті є асортимент, що ми проєктуємо. В безпосередній близькості до стежок не може бути колючих та надто ефірвомісних та фітонцидних рослин, які можуть різним негативним чином вплинуть на споглядаючого та відпочиваючого. Навпаки має бути присутність максимально м'яких за своєю архітектонікою рослин, а також з приємним і лагідним ароматом). Нову роль у новому українському саду може отримати Бузок Маєра. Ось тут якраз дуже яскрава ілюстрація масштабності рослини у сприйнятті.

3 ВАЖЛИВИМ ПУНКТОМ Є ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАШТУВАННЯ НАШИХ ПАРКІВ ТА САДІВ. Типи покриттів, поруччя, майданчики для заїзду візочків, безпечний доступ до пакових водойм різного характеру, розташування водовідведення, решіток, каналізаційних чи інженерних люків таким чином аби вони не ставали перешкодами для пересування.

Кут освітлення, який не сліпить і багато інших моментів та аспектів.

4 МАЛІ АРХІТЕКТУРНІ ФОРМИ МАЮТЬ БУТИ ОБЛАШТОВАНІ таким чином аби людина на візочку теж, могла сховатись від дощу, чи навпаки жагучого сонця. Просторова та планувальна структура павільйонів (тут узагальнено) має бути такою, аби доступність була легкою і швидкою.

Я дуже коротко окреслила основні моменти у плануванні та проєктуванні нових садів чи внесенні змін у структуру зруйнованих парків та садів війною. Ще є багато пунктів, що потрібно враховувати для людей з втраченим зором та слухом. Це окрема стаття але важливо тепер чітко розуміти, що ландшафтне проєктування є сучасним тільки в тому випадку, коли є доступ для всіх верств населення України. І саме в цьому буде український почерк саду, що доступний для всіх. □

approach is very important for us in the post-war restoration of our existing but destroyed gardens and parks.

This is when, along with classical compositional principles, or even a new word, we have to understand that the movement and contemplation of landscapes will be different for a disabled person - it is the angle of view, it is touching the plants, it is contemplation of shrubs and perennials, it is perception of aroma much more clearly, and many other factors. Another example is that conifers and stinging plants that could burn or scratch a wheelchair user should not be located close to the pathway.

2 THE TOUCH (TACTILE) RELATIONSHIP BETWEEN PLANTS AND HUMANS. We have already touched on this topic before, now let's go into more detail. The assortment we design is important in this aspect. In the immediate vicinity of the trails, there should be no thorny and overly volatile and phytocidal plants that can have a negative impact on the beholder and the resting person. On the contrary, there should be plants that are as soft as possible in their architecture, as well as with a pleasant and gentle aroma). Mayer's lilac can play a new role in the new Ukrainian garden. Here is a very vivid illustration of the scale of the plant in perception.

3 AN IMPORTANT POINT IS THE ENGINEERING ARRANGEMENT OF OUR PARKS AND GARDENS. Types of surfaces, handrails, wheelchair access areas, safe access to ponds of various kinds, location of drainage, grates, sewerage or utility hatches so that they do not become obstacles to movement. Lighting angles that do not blind and many other aspects.

4 SMALL ARCHITECTURAL FORMS SHOULD BE ARRANGED IN SUCH a way that a person in a wheelchair can also take shelter from the rain or, on the contrary, the hot sun. The spatial and planning structure of the pavilions (here summarised) should be such that accessibility is easy and quick.

I have very briefly outlined the main points in planning and designing new gardens or making changes to the structure of parks and gardens destroyed by the war. There are many more points to consider for people with sight and hearing loss. This is a separate article, but it is important to understand that landscape design is only modern if it is accessible to all segments of the Ukrainian population. And this is what the Ukrainian garden handwriting will be, accessible to all. □

Важливим і найпершим аспектом Нового українського саду є зміна планувальних рішень і підходів до формування композицій і важливим є зміна кута зору у буквальному сенсі на структуру нового саду.

НАТХНЕННЯ УКРАЇНСЬКИМИ АРХЕТИПАМИ В ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ САДІВНИЧОГО ПРОСТОРУ

INSPIRATION BY UKRAINIAN ARCHETYPES

IN THE PROCESS OF CREATING A GARDEN SPACE

Авторка:
Ольга МАРЧЕНКО,
ландшафтна
дизайнерка

**Всі фото надані
автором тексту**

Author:
Olga MARCHENKO,
landscape designer

Ідентифікація національних рис у різних сферах на сьогоднішній день постає нагальною потребою для багатьох українців, ми нібито хотіли б надолужити втрачене, зазирнувши в минуле. Давній український рік в саду — це колообіг подій, щільно поєднаних із землеробною діяльністю. Прослідковуємо це найперше в обрядових піснях: щедрівках, засіванках, гаївках, веснянках, купальських піснях, обжинках — від початку астрономічного року кожна визначна подія життєдіяльності відтворена у них. Ми кличемо заповідану нам рослинність і домовляємось про врожайний та вдалий рік. На першому плані жито, пшениця та інші рослини, яким ми, як і прадавні українці, нащадки трипільських хліборобів, надавали особливого значення, наділяли магічною силою чи особливо вшановували. Символами родючості нашої землі завжди був колос, зерно, пізніше — обрядовий сніп, дідух, вінок з трав та квітів, різдвяне дерево, ритуальний хліб.

*Робота та світлина
майстрині Юлії
Мудренко, 2023 рік,
м.Дніпро*

*Work and photo by
Yulia Mudrenko, 2023,
Dnipro*

Так склалося, що самобутній український характер яскраво виражений в саду сільської місцевості, де мешкала традиційно велика родина. Але ж українське село найбільше було вразливим в минулому сторіччі, тому нитка зв'язку з поколіннями хоч і не розірвана, але стала дуже тонка. Голодомор, розкуркулення та депортація корінного населення у віддалені райони, загнання в колгоспи радянською владою, трагічна доля багатьох вчених, зокрема загибель Левка та Володимира Симиренків і, як

identification of national traits in various fields is an urgent need for many Ukrainians today, as if we would like to catch up with the past.

The ancient Ukrainian year in the garden is a cycle of events closely linked to agricultural activities. We can trace this first of all in ritual songs: shchedrivkas, sowing songs, hayivkas, vesniankas, Kupala songs, obzhynyky — from the beginning of the astronomical year, every significant event of life is recreated in them. We call out to the vegetation bequeathed to us and agree on a fruitful and successful year. In the foreground are rye, wheat and other plants that we, like the ancient Ukrainians, descendants of Trypillian farmers, attached special importance to, endowed with magical powers, or honoured in a special way. The symbols of fertility of our land have always been the ear of grain, later — the ritual sheaf, didukh, wreath of herbs and flowers, Christmas tree, ritual bread.

It so happened that the original Ukrainian character is clearly expressed in the garden of a rural area where a large family traditionally lived. But the Ukrainian village was most vulnerable in the last century, so the thread of connection with the generations, although not broken, has become very thin. The Holodomor, the dekulakisation and deportation of the indigenous population to remote areas, the Soviet government's forcing them into collective farms, the tragic fate of many scientists, including the deaths of Levko and Volodymyr Symyrenko and, as a result, the decline in the development of Ukrainian pomology, the scorched earth by the German fascists during World War II and the loss of the gene pool, the flooding of many villages during the construction of reservoirs — all these and other factors killed our genetic code.

The years of hard times in horticulture were marked by the disappearance of part of the seed stock, the loss of valuable varieties of pears, apricots, plums, apple trees when exorbitant taxes were imposed on fruit trees, and vineyards during the Prohibition. One of the factors that influenced the appearance of this garden was the deliberate destruction of fruit trees and the planting of Robinia pseudo acacia around the perimeter of the site. The choice fell on honey-bearing crops useful for beekeeping.

Ukrainian traditional gardens in rural settlements are mostly associated with the architecture of huts-mazanoks, which stood out in the winter landscape or were immersed in greenery in summer. The

результат, занепад розвитку української помолії, випалений простір німецькими фашистами під час II-ї світової та втрата генофонду, затоплення великої кількості селищ при будівництві водосховищ — всі ці та інші фактори вбивали наш генетичний код.

Роки лихоліття в садівництві позначилися зникненням частини насінневого запасу, втраченою цінних сортів груш, абрикос, слив, яблунь при введенні непомірних податків на плодові дерева, виноградників під час дії «сухого» закону. Одним із факторів, який вплинув на зовнішній обрис цього саду було свідоме знищення плодових дерев і насадження робінії псевдоакації по периметру ділянки. Вибір впав на медоносні культури, корисні для бджільництва.

Український традиційний сад в сільських поселеннях здебільшого пов'язаний з архітектурою будівель хатин-мазанок, які вирізнялись серед зимового пейзажу або поринали в зелень влітку. Вибілена хатина зазвичай злегка проглядалась через рослинність, а взимку зливалась з краєвидами, підбілена снігом чи, навпаки, контрастно-підкреслена чорноземами. Характерною рисою такого ландшафту була відкритість території, тобто відсутність щільних парканів натомість яких посаджене багато живоплотів, тинів, перелазів, огорож, функцією яких було не закрити, а лишень злегка відділити двір від вулиці чи межі. Використання в живоплотах (формованих і довільно рослих) бузку звичайного (*Syringa vulgaris* L.) стало типовим для багатьох областей України, зокрема Полтавської, Черкаської, Запорізької та інших областей.

Своєрідною ознакою житла українців став декоративний розпис білосніжних зовнішніх стін будівлі квітковими композиціями та орнаментами, а особливої популярності набув петриківський розпис в селі Петриківка, Царичанського району, Дніпропетровської області. Від 2013 р. петриківський розпис визнано нематеріальною спадщиною ЮНЕСКО. Питання українського садівничого простору лежить в декількох площинах, як в історичній так і сучасній.

ІСТОРИЧНИЙ НАПРЯМОК МАЄ ЗДОБУТКИ

Парки з наявністю аборигенних порід дерев, таких як клен, липа, дуб, граб, ясен, бук, модрина, сосна та інші.

Сади при монастирях закритого типу з плодовим асортиментом дерев, виноградниками та лікарськими травами.

Старовинні (часто занедбані) садиби XIX століття із здичавілою рослинністю, або вже реконструйовано-відтворені етнографічні садиби видатних людей з побутом — наприклад, в с. Моринці Черкаської області відомий вишне-

whitewashed hut was usually slightly visible through the vegetation, and in winter it merged with the landscape, whitewashed by snow or, conversely, contrasted with black soil. A

characteristic feature of this landscape was the openness of the territory, i.e. the absence of dense fences, instead of which there were many hedges, wattle fences, climbing walls, and fences, whose function was not to close, but only to slightly separate the yard from the street or the border. The use of common lilac (*Syringa vulgaris* L.) in hedges (moulded and free-growing) has become typical for many regions of Ukraine, including Poltava, Cherkasy, Zaporizhzhia and other regions.

The decorative painting of the white exterior walls of the building with floral compositions and ornaments became a distinctive feature of Ukrainian homes, and Petrykivka painting in the village of Petrykivka, Tsarychansky district, Dnipro region, became especially popular. Since 2013, the Petrykivka painting has been recognised as an intangible heritage by UNESCO. The issue of Ukrainian horticultural space lies in several planes, both historical and contemporary.

THE HISTORICAL DIRECTION HAS THE FOLLOWING ACHIEVEMENTS

Parks with indigenous tree species such as maple, linden, oak, hornbeam, ash, beech, larch, pine and others.

Closed-type gardens at monasteries with a range of fruit trees, vineyards and medicinal herbs.

Ancient (often abandoned) nineteenth-century estates with wild vegetation, or reconstructed ethnographic estates of prominent people with their everyday life — for example, in the village of Moryntsi, Cherkasy region, there is a famous cherry orchard of Shevchenko, in Poltava — the estate of Ivan Kotliarevsky.

The garden of the utilitarian economy of the XX century — the percentage of land for gardens and veg-

Хатина родини Заїченків в с. Вербове Пологівського району Запорізької області, світлина Ірини Шартавської, 2008 р.

The hut of the Zaichenko family in the village of Verbove, Polohivskiy district, Zaporizhzhia region, photo by Iryna Shartavska, 2008.

Олександр Мурашко «Український пейзаж», 1846 р.

Oleksandr Murashko «Ukrainian Landscape», 1846

Садиба-музей
Тараса Шевченка,
с. Моринці,
Черкаська обл.,
світлина з інтернет
ресурсу

Taras Shevchenko's
estate-museum,
Moryntsi village,
Cherkasy region, photo
from the Internet
resource

вий садок Шевченка, у Полтаві — садиба Івана Котляревського.

Сад утилітарного господарства ХХ століття — відсоток ділянки для саду та городу був завжди більший ніж призначений для оздоблення квітниками чи декоративними деревами. Причиною була одвічна проблема — як прогудувати велику сім'ю. Саме тому довгий період часу вирощували більше городини ніж треба, з великим запасом до весни.

Дача як приклад мінімізованого саду-городу часів УРСР для містян.

Українському саду властиво зберігати зв'язки поколінь. Часто можна побачити, як серед подвір'я з роду в рід зростає солітерне дерево, висаджене іще дідом-прадідом. Такі дерева часто висаджували, коли в родині народжувалися діти — дівчатам садили грушу, яблуню, липу, а для хлопців найчастіше обирали горіх. Стара яблуня чи груша могла бути особливо важливим для родини місцем щоденних посиденьок чи хвилинного перепочинку під розлогою кроною дерева. Відомий приклад збереження такого дерева неподалік поселення Микільське-на-Дніпрі, де за спогадами очевидців, було пересаджено доросле грушеве дерево в період затоплення порогів Дніпра. Щоб зберегти грушу господар найняв міцних парубків, які викопали дерево з великою земляною грудкою та перевезли на безпечне місце вище по руслу р. Дніпро, де вона росте й дотепер (остання експедиція до місця зростання в 2021 році). Високорослі плодові дерева були донедавна значною складовою саду, що давали достатньо затінку, бо дерева садили або власнокореневі сіянці, або на сильнорослих підщепах. У верхів'ях таких дерев безпечно гніздилися птахи, які витьохкували пісні, і сад наповнювався мелодійними звуками.

На основі художніх творів та за спогадами можна створити умовну асортиментну базу рослин, яка існувала для барвистого українського саду:

- городина, баштан;
- листяні дерева — горіх, яблуня, груша, слива, алича, вишні, верба, шовковиця;

etable gardens was always larger than the one intended for decoration with flower beds or ornamental trees. The reason was the age-old problem of how to feed a large family. That is why for a long period of time, more vegetables were grown than necessary, with a large margin until spring.

A dacha as an example of a minimalist garden in the Ukrainian SSR for urban dwellers.

Ukrainian gardens are characterised by intergenerational ties. It is not uncommon to see a tapeworm tree, planted by a grandparent or great-grandparent, growing in the middle of a yard. Such trees were often planted when children were born in the family — girls were planted with pear, apple, and linden trees, and boys most often chose walnut trees. An old apple or pear tree could be a particularly important place for a family to meet every day or take a moment's rest under the tree's spreading crown. There is a well-known example of the preservation of such a tree near the village of Mykilske-on-Dnipro, where, according to eyewitnesses, an adult pear tree was transplanted during the flooding of the Dnipro rapids. To preserve the pear tree, the owner hired strong men to dig up the tree with a large clod of earth and transport it to a safe place up the Dnipro riverbed, where it is still growing today (the last expedition to the place of growth was in 2021). Until recently, tall fruit trees were a significant component of the garden, providing ample shade, as the trees were planted either as native seedlings or on vigorous rootstocks. Birds nested safely in the tops of these trees, crooning their songs, and the garden was filled with melodious sounds.

Based on artistic works and memories, you can create a conditional assortment of plants that existed in a colourful Ukrainian garden:

- vegetables, melon;
- deciduous trees — walnut, apple, pear, plum, cherry plum, cherry, willow, mulberry;
- deciduous shrubs: blackthorn, viburnum, lilac, red currant, gooseberry, rosehip, hawthorn, elderberry;
- perennial and annual flowers — tobacco, flax, mallow, carnation, dahlia, peony, lily, bitterroot, nigella, poppy, bluebells, purslane, fragrant matthiola, hollyhock, periwinkle;
- spicy herbs and medicinal plants — lovage, mint, chamomile, rue;
- perennial and annual vines — twisted pansies, grapes, peas;
- evergreens — rarely found in gardens, especially in the steppe regions.

The issues of the presence of the Ukrainian equivalent in the modern environment of the early twenty-first century are addressed in spaces of different sizes, functions and purposes:

- private small and large gardens;
- hotel and tourist complexes;
- exhibition gardens;
- memorial squares, cemeteries;

- листяні кущі-терен, калина, бузок, порічки, агрус, шипшина, глід, бузина;
- квіти багаторічні та однорічні — тютюн, льонок, мальва, гвоздика, жоржина, півонія, лілея, гірчак, нігела, мак, дзвоники, портулак, запашна матіола, красоля, барвінок;
- пряні трави та лікарські рослини — любисток, м'ята, ромашка, рута;
- ліани багаторічні та однорічні — кручений панич, виноград, горошок;
- вічнозелені рослини — мало трапляються в садах, особливо це стосується степових регіонів.

Питання присутності українського еквіваленту в сучасному середовищі початку XXI століття вирішуються в різних за розмірами, функцією та призначенням просторах:

- приватних малих та великих садах;
- готельно-туристичних комплексах;
- виставкових садах;
- меморіальних скверах, цвинтарях;
- рекреаційних зонах відвідування;
- міському та сільському ландшафті загального призначення;
- лікарнях, школах, садочках, реабілітаційних центрах, хоспісах.

Джерелами творчої виразності українців у відтворенні простору може стати декоративно-прикладне мистецтво: писанкарство, гончарство, ковальство, ткацтво, шклярство, лозоплетіння, лялькарство та техніки мозаїки, вишивки орнаментального розпису, витинанки тощо. Саме наявність архетипів ідентичності дозволяє виокремити такий простір з низки відомих вже садів стилю кантрі та розвивати новий напрямок автохтонного саду.

В доступних до сприйняття синтезованих образах малих архітектурних форм (арт-об'єктів, скульптур, фонтанів, огорож, лав і інше) можуть бути присутні такі елементи концептуального вираження:

- міфічно-фольклорні та реальні образи рослин та тварин, а також казкові персонажі та герої (дерево, як символ життя і птах, як символ душі);
- космогонічні архетипи світобудови — коло та знак безкінечності, солярні знаки — сонце, зірки;
- побутові та обрядові речі, музичні інструменти, художні твори;
- історичні знаки пам'яті родини чи події, що вплетено в нову реальність.

Через призму символів, що пов'язує з багатьма прошарками історії можна відновити, зберегти та передати в майбутнє переосмислений і підсилений генетичний код саду, обійстя та його архітектури, донести глибоку семантику і розповісти свою власну історію. □

- recreational areas of visitation;
- urban and rural landscapes for general purposes;
- hospitals, schools, kindergartens, rehabilitation centres, hospices.

The sources of creative expression of Ukrainians in the reproduction of space can be decorative and applied arts: Easter egg making, pottery, blacksmithing, weaving, schooling, wickerwork, puppetry and mosaic techniques, ornamental embroidery, vytnanka, etc. It is the presence of identity archetypes that makes it possible to distinguish such a space from a number of already known country-style gardens and develop a new trend of autochthonous gardens.

The following elements of conceptual expression may be present in the synthesised images of small architectural forms (art objects, sculptures, fountains, fences, benches, etc):

- mythical and folklore and real images of plants and animals, as well as fairy-tale characters and heroes (tree as a symbol of life and bird as a symbol of the soul);
- cosmogonic archetypes of the universe — the circle and the sign of infinity, solar signs — the sun, stars;
- household and ceremonial items, musical instruments, artworks;
- historical signs of family memory or events that are woven into the new reality.

Through the prism of symbols that connect with many layers of history, it is possible to restore, preserve and transmit to the future a reinterpreted and enhanced genetic code of the garden, the farmstead and its architecture, to convey deep semantics and tell its own story. □

Іван Марчук Спогад дитинства, 1979 р.

Ivan Marchuk Childhood memory, 1979

«Птахи та хліб», сад Лариси Шумейко, м. Нікополь, 2021 р.

Birds and Bread, garden of Larisa Shumeiko, Nikopol, 2021

САД ПРИРОДНИЙ І ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ГРУНТУ

A NATURAL
AND THERAPEUTIC
GARDEN STARTS
WITH THE SOIL

Текст: Валентина
МОВЧАН,
директорка
Інституту
біомедичних
технологій
Університету
«Україна»

Всі фото надані
автором тексту

Text: Valentyna
MOVCHAN, Director
of the Institute of
Biomedical
Technologies at the
University of Ukraine

Щоб сад був природним, його потрібно створити за моделями Природи — яка знає краще від нас, як цей сад має бути облаштований. Давайте подивимось, як влаштовані саме сади Природи — ті ліси, у яких нам приємно бувати і ми знову прагнемо туди повернутись. В основному — це не «темний» ліс (бо там страшно), і не порожній сосновий — де крони високо над головою, а під ногами голий пісок і трохи сухого моху. А це — мішаний ліс, де є високі й низькі дерева і кущі, є гущавина, стежки, струмки і світлі галявини з квітами і ягодами, де багато пташок. І де багато їстівних дикоросів.

Такий ліс — дуже стабільна екосистема, яка майже у незмінному вигляді існує тисячі років, якщо ми її не чіпаємо. Стабільність — важлива умова, якщо нам потрібно, щоб сад був терапевтичним для своїх творців, — без надмірного догляду, який може бути непосильним і травмуючим. Тому наш сад потрібно створити за моделлю екосистеми мішаного лісу, а основа кожної екосистеми — це її ґрунт. У такому лісі він пухкий, вологий, вкритий лісовою підстилкою та/або рослинністю, багатий рослинною органікою та ґрунтовою мікро- і мезофауною (дощові черви, багатоніжки, колемболи, личинки комах і т.д.). Весь опад тут же переробляється ґрунтовою біотою і повертається в кругообіг. Від висихання, вивітрювання, вигорання під сонячними променями, водної ерозії він захищений пологом листя, корінням, мікоризою і органікою, у тому числі гумусом, якими наповнене середовище. Як показує досвід вирощування лісів Міявакі, на такому штучно створеному лісовому ґрунті повноцінний ліс виростає в десятки разів швидше, ніж якби ділянка заростала природним чином, поступово, у процесі сукцесії змінюючи ґрунт.

Нам потрібно, у відповідності до етичних принципів пермакультури — повага до природи та турбота про людину, — створити такий ґрунт, який би не довелося весь час доглядати, удобрювати, пере-

Identification of national traits in various fields is an urgent need for many Ukrainians today, as if we would like to catch up with the past.

For a garden to be natural, it needs to be created according to the models of Nature, which knows better than we do how this garden should be arranged.

Let's take a look at how Nature's gardens are arranged — the forests we enjoy visiting and want to return to. Basically, this is not a «dark» forest (because it is scary there), and not an empty pine forest — where the crowns are high above your head, and under your feet there is bare sand and some dry moss. This is a mixed forest, where there are tall and short trees and bushes, there is a thicket, paths, streams and bright glades with flowers and berries, where there are many birds. And where there are many edible wild plants.

Such a forest is a very stable ecosystem that has existed almost unchanged for thousands of years if we do not disturb it. Stability is an important condition if we want the garden to be therapeutic for its creators — without excessive care, which can be overwhelming and traumatic. Therefore, our garden needs to be modelled on the ecosystem of a mixed forest, and the basis of every ecosystem is its soil. In such a forest, it is loose, moist, covered with forest litter and/or vegetation, rich in plant organic matter and soil micro- and mesofauna (earthworms, millipedes, colembola, insect larvae, etc.). All the fallout is immediately processed by the soil biota and returned to the cycle. It is protected from drying out, weathering, sunburn, and water erosion by the canopy of leaves, roots, mycorrhiza, and organic matter, including humus, which fill the environment. The experience of growing Miyawaki forests shows that on such artificially created forest soil, a full-fledged forest grows ten times faster than if the area were to grow naturally, gradually changing the soil in the process of succession.

In line with the ethical principles of permaculture — respect for nature and care for people — we need to

копувати і так далі — як ґрунт у лісі, який ніхто не чіпає, а він пухкий і родючий. Побудувати ґрунт, який буде працювати з мінімальним втручанням із нашої сторони. Додати в нього речовини і організми, які створюють структуру-каталізатор, яка буде утримувати вологу, поживні речовини, не давати їм вимиватись і вивітрюватись, буде вловлювати багато необхідних речовин і вологи з атмосфери, віддавати їх рослинам — а сама буде незмінно залишатись у ґрунті, не витрачаючись. Якщо починати створення саду «з нуля» — тобто на ділянці виснаженого і отруєного пестицидами ґрунту, необхідно спочатку, якщо потрібно, нормалізувати гранулометричний склад ґрунту — коли піщаний — додати глини, глинистий — додати піску, а також компоненти для створення структури-каталізатора: бентоніт, вермикуліт, леонардит, сапоніт, цеоліт, діатоміт, біочар та ін. Їх потрібно не так багато — наприклад, біочару (4 кг) в суміші з цеолітом (6 кг), активованим 1% розчином виноградної кислоти, тобто всього 10 кг на 100 м². Ще органічні відходи, EM-бокаші, Nostoc commune (носток — азотфіксуючі ґрунтові водорості, або ціанобактерії), мікоризатор і перемішати це все на глибину до 30 см. Так багато компонентів — це ступені безпеки створюваної екосистеми: у якійсь певних умовах деякі з них можуть не спрацювати, і їх підстрахують інші.

Засіяти сидерати (гірчиця, амарант, живокіст) і «засіяти» ґрунтову біотою — або з верміферми (черв'яки разом з ґрунтом), або знайти в околицях невдобку з природним родючим ґрунтом, багатим всілякою живністю і просто розсипати по поверхні, оскільки на захімічених ґрунтах їх може просто не бути. Укрити мульчею (солома, сіно, листя) — кілька сантиметрів товщиною, щоб сидерати могли пробитись, і більше ґрунт не перекопувати. Таким чином, ми створили практично повнокомпонентну екосистему: тут є продуценти — сидерати і Nostoc commune, консументи — ґрунтові організми, здатні споживати рослини та їх залишки, і редуценти — гриби і бактерії, які перетворюють органічну речовину в мінеральну, якою живляться рослини. І всі разом вони створюють гумус — основу родючості ґрунту.

Сидерати необхідно скошувати і залишати тут же на зелене добриво перший сезон, а потім на цьому ґрунті закласти наш природний терапевтичний сад — багатоярусний і пишний. У ньому, крім рослин, має бути ще багато елементів для посилення лікувального впливу, але ми їх розглянемо пізніше. Дуже багато досвіду у цій галузі уже накопичено у світі — наукового і чисто практичного, і ми цей досвід передаємо нашим студентам, які навчаються на спеціальностях «Конструктивна екологія та пермакультура», «Терапевтичне садівництво» і будуть навчатись на спеціальності «Екологічне садівництво», щоб наші міста і села стали суцільним садом! □

create a soil that does not need to be tended, fertilised, dug up and so on all the time — like the soil in the forest that no one touches, but which is loose and fertile. To build a soil that will work with minimal intervention from us. Add substances and organisms to it that will create a catalyst structure that will retain moisture and nutrients, prevent them from being washed out and weathered, capture many essential substances and moisture from the atmosphere, give them to plants — and will remain in the soil without being consumed.

If you start creating a garden from scratch — that is, on a plot of soil depleted and poisoned by pesticides, you must first, if necessary, normalise the particle size distribution of the soil — if it is sandy, add clay, clay — add sand, as well as components for creating a catalyst structure: bentonite, vermiculite, leonardite, saponite, zeolite, diatomite, biochar, etc. Not so much of them is needed — for example, biochar (4 kg) mixed with zeolite (6 kg) activated with a 1% solution of tartaric acid, i.e. only 10 kg per 100 m². Also organic waste, EM bokashi, Nostoc commune (nitrogen-fixing soil algae or cyanobacteria), mycorrhizal, and mix it all to a depth of 30 cm. So many components are the degrees of safety of the created ecosystem: under certain conditions, some of them may not work, and others will be backed up by others.

Sow green manure (mustard, amaranth, comfrey) and «sow» it with soil biota — either from a vermicomposting farm (worms with the soil) or find a place in the vicinity with naturally fertile soil rich in all kinds of wildlife and just scatter it on the surface, as they may simply not be present on chemicalised soils. Cover it with mulch (straw, hay, leaves) — a few centimetres thick, so that the green manure can break through, and no more digging up the soil. Thus, we have created an almost complete ecosystem: there are producers — green manure and Nostoc commune, consumers — soil organisms that can consume plants and their residues, and reducers — fungi and bacteria that convert organic matter into mineral matter, which plants feed on. Together they create humus, the basis of soil fertility.

The green manure should be mowed and left here for green fertilisation for the first season, and then our natural therapeutic garden should be laid on this soil — tiered and lush. In addition to plants, it should contain many other elements to enhance the therapeutic effect, but we will consider them later.

A lot of experience in this field has already been accumulated in the world — scientific and purely practical, and we pass this experience on to our students who study Constructive Ecology and Permaculture, Therapeutic Horticulture and will study Ecological Horticulture, so that our cities and villages become a continuous garden! □

Стабільність — важлива умова, якщо нам потрібно, щоб сад був терапевтичним для своїх творців, — без надмірного догляду, який може бути непосильним і травмуючим. Тому наш сад потрібно створити за моделлю екосистеми мішаного лісу, а основа кожної екосистеми — це її ґрунт.

ЯК ЛІКУЮТЬ САДИ?

HOW ARE GARDENS TREATED?

Авторка:
Олена ІЛЬЧЕНКО,
садова блогерка

**Всі фото надані
автором тексту**

Author:
Elena ILCHENKO,
garden blogger

Я хочу розповісти вам дві дивовижні для мене самої історії про те, як мене лікував мій сад. Перша почалася п'ятнадцять років тому — тоді сад для мене не був великим сенсом, не був другом, співрозмовником і джерелом краси. Він був буденним, інколи надокучливим, часто звичним і ароматно-смачним. Я легко попрощалася з ним і поїхала працювати з Полтави до Києва. Приїжджала додому на вихідні, у понеділок знову поверталася до столиці. Мені настільки потрібна була ця цікава, з гарною зарплатою робота, що я віддала перевагу кочовому способу життя перед осілим.

Туга оволоділа мною досить швидко. І чомусь я стала згадувати з особливою ностальгією свій сад, його запахи, звуки, перші крокуси, ранню зелень, горобців із синицями, квітучу вишню і яблуні, аромат землі після травневого дощу. Я була здивована — раптом для мене сад став символом усього улюбленого, що я залишила в Полтаві і від чого щотижня тікала у велике і красиве місто. Спочатку інтуїтивно я почала шукати в Києві відгомони свого саду. Я буквально вдивлялася в рослини на клумбах, шукала поглядом квіти на балконах багатопверхівок, почала заходити до квіткових крамниць, зазирати за паркани приватних будинків, коли їхала в поїзді, обов'язково дивилася, що робиться на чужих городах, що миготіли за вікном. Одержимість садом привела мене на курси ландшафтного дизайну, на яких мене навчили відповідальності та вдумливості. Так я зрозуміла, що стала «садозалежною», але виликувалася від туги за домом.

Якщо спробувати розшифрувати цей механізм, який зробив мене щасливою, то, напевно, головне в ньому — та символіка, якою був наповнений сад. Мій реальний сад символізував для мене дім, любов, безпеку і затишок. Я наповнила свій київський побут елементами саду, думками про сади, знаннями про ландшафтний дизайн, і тим самим привнесла в нього любов і затишок. Два світи завжди саду стали одним.

Історія на цьому не закінчилася. Сад продовжував працювати, він став створювати мою нову реальність. Я створила сторінку в соціальних мережах, спочатку вона називалася «Сади і садівники», потім я перейменувала її на «Щасливі в садах». Потім зробила свій канал на YouTube та почала знімати відео з приватних садів, розповідала про свій

identification of national traits in various fields is an urgent need for many Ukrainians today, as if we would like to catch up with the past.

I want to tell you two amazing stories about how my garden healed me. The first one began fifteen years ago — at that time the garden did not make much sense to me, it was not a friend, an interlocutor and a source of beauty. It was mundane, sometimes annoying, often familiar and fragrant and tasty. I easily said goodbye to him and left for work from Poltava to Kyiv. I would come home for the weekend and return to the

capital on Monday. I needed this interesting job with a good salary so much that I preferred a nomadic lifestyle to a settled one.

The longing took hold of me quite quickly. And for some reason I began to remember my garden with special nostalgia, its smells, sounds, the first crocuses, early greenery, sparrows and titmice, cherry blossoms and apple trees, the scent of the earth after the May rain. I was surprised — suddenly, for me, the garden became a symbol of everything I loved about Poltava and why I ran away every week to the big and beautiful city. At first, I intuitively started looking for

echoes of my garden in Kyiv. I literally peered at the plants in the flowerbeds, looked for flowers on the balconies of high-rise buildings, started visiting flower shops, peering over the fences of private houses when I was travelling by train, and always looked at what was happening in other people's gardens that flashed outside the window. My obsession with gardening led me to landscape design courses, which taught me responsibility and thoughtfulness. That's how I realised that I had become a «garden addict», but I was cured of homesickness.

If I try to decipher this mechanism that made me happy, the main thing is probably the symbolism that the garden was filled with. My real garden symbolised home, love, safety and comfort for me. I filled my life in Kyiv with garden elements, thoughts about gardens, knowledge about landscape design, and thus brought love and comfort to it. Two worlds became one thanks to the garden.

The story did not end there. The garden continued to work; it began to create my new reality. I created a page on social media, first called Gardens and Gardeners, then I renamed it Happy in Gardens. Then I made my own YouTube channel and started shooting videos from private gardens, talking about my gar-

сад і шукала захоплених щасливих садівників, які готові були ділитися своїм досвідом.

Наступним подарунком мого саду була книга «Дівчинка в саду», яку я вирішила написати для своїх онучок, щоб вони знали про те, як живеться в саду, про що говорять птахи і їжачки, чому кішки ловлять мишей, а троянда гідна звання королеви. Сад — не стоматолог і не хірург, а скоріше психотерапевт або фізіотерапевт, хоча і в цьому сенсі таке порівняння всього лише перебільшення. Сад лікує інакше — вам треба в нього зайти, треба цілком бути в ньому, бути відкритим, слухати, дихати, все бачити і відчувати. Практику споглядання я вирішила зробити обов'язковою, щоденною, як зарядку або медитацію, як танець або дихальні вправи в саду. Ці звички роблять мене здоровішою, і зараз без них ніяк. Сад не зробить їх за мене, тому я ставлю «галочки» у своєму трекері звичок. Сад мовчить і посміхається.

Ще до початку війни я вирішила спробувати створити маленьку квіткову ферму. Ідея ферми нікуди не поділася, мій сад і в цьому мене підтримав. Він став для мене ще й символом стабільності, я можу розраховувати на свій сад, ховатися в ньому, створювати завдяки йому захищений простір, навіть якщо це моя ілюзія, вона допомагає мені впоратися з непростотою реальністю.

Друга дивовижна історія лікування садом сталася нещодавно. У вересні місяці мені поставили діагноз «онкологія». На якийсь час я забула про свій сад. П'ять місяців пішло на операцію, поїздки в різні клініки, діагностику. Колишній світ завалився, яким буде новий я ще не знала. На сад я дивилася з тугою. Садова символіка вкотре оновилася. Тепер сад асоціювався з недоступністю задоволення, жалем, почуттям провини, мовчанням. Я розуміла, що сад — дзеркало, в якому я бачу себе і своє життя. Зараз воно було наповнене невизначеністю і болем. Сад чекав. Я розмовляла з деревами і всохлими квітами, а вони мені обіцяли навесні знову зацвісти. Що б зі мною не сталося, сад буде цвісти. Це була надія — вона тихо звучала в пагонах проліска, що проклюнулися в січні, потім голосніше в пагонах нарциса і тюльпана, а зовсім скоро — заспіває голосно та радісно кожним листом. Так, навесні доведеться попрацювати більше, щоб привести сад до ладу, влітку доведеться зробити те, що ми не змогли зробити минулого сезону. Я впевнена, що у мене вистачить сил, зима закінчиться і знову буде літо. Сад подарував мені надію, навіть попри те, що якийсь час я не приділяла йому належної уваги. Так мій сад отримав ще один сенс — вірність. Сади не зраджують і лікують!

Я наповнила свою розповідь про лікувальні властивості мого саду романтичністю і дивом, але крім цього у моїх стосунках із ним є багато буденного, робочого і навіть нудного. Але що я знаю точно, так це те, що головний лікувальний секрет саду полягає в тому, що йому потрібні ви. □

den and looking for enthusiastic happy gardeners who were willing to share their experiences.

The next gift I gave to my garden was the book *The Girl in the Garden*, which I decided to write for my granddaughters so that they would know about life in a garden, what birds and hedgehogs talk about, why cats catch mice and why a rose is worthy of the title of queen.

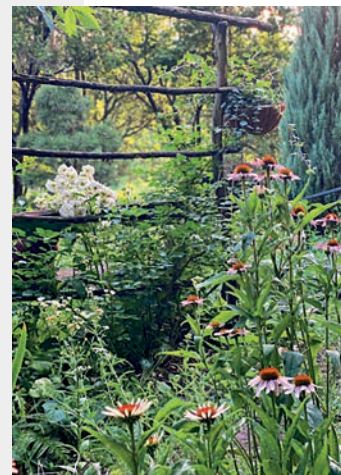
A garden is not a dentist or a surgeon, but rather a psychotherapist or physiotherapist, although in this sense, this comparison is just an exaggeration. A garden treats differently — you have to enter it, you have to be completely in it, be open, listen, breathe, see and feel everything. I decided to make the practice of contemplation mandatory, daily, like exercising or meditation, like dancing or breathing exercises in the garden. These habits make me healthier, and now I can't do without them. The garden won't do them for me, so I tick them off in my habit tracker. The garden is silent and smiling.

Even before the war started, I decided to try to create a small flower farm. The idea of a farm has not gone away, and my garden has supported me in this. It has also become a symbol of stability for me, I can count on my garden, hide in it, create a protected space with it, even if it is my illusion, it helps me cope with a difficult reality.

The second amazing story of garden treatment happened recently. In September, I was diagnosed with cancer. For a while, I forgot about my garden. It took me five months for the operation, trips to various clinics, and diagnostics. The old world collapsed, and I did not know what the new one would be like. I looked at the garden with longing. The garden symbolism had been updated once again. Now the garden was associated with the inaccessibility of pleasure, regret, guilt, and silence. I realised that the garden was a mirror in which I saw myself and my life.

Now it was filled with uncertainty and pain. The garden was waiting. I talked to the trees and the withered flowers, and they promised me to bloom again in the spring. No matter what happened to me, the garden would bloom. It was a hope — it sounded softly in the snowdrop shoots that hatched in January, then louder in the shoots of daffodil and tulip, and very soon it will sing loudly and joyfully with every leaf. Yes, we will have to work harder in the spring to put the garden in order, and in the summer, we will have to do what we failed to do last season. I am sure I will have enough strength; winter will end and summer will come again. The garden gave me hope, even though I hadn't paid proper attention to it for some time. This is how my garden acquired another meaning — loyalty. Gardens do not betray and heal!

I have filled my story about the healing properties of my garden with romance and wonder, but there is also a lot of everyday, working and even boring in my relationship with it. But what I do know is that the garden's main healing secret is that it needs you. □

РЕАБІЛІТАЦІЙНІ САДИ: ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ТА ПЕВНІ МОМЕНТИ СПЕЦИФІКИ

REHABILITATION GARDENS: THE RATIONALE FOR THE NEED AND SOME SPECIFICS

Текст:
Юлія ПОЦЕЛУЙКО,
ландшафтна
дизайнерка

Всі фото надані
автором тексту

Text:
Yulia POTSELUYKO,
landscape
designergardens she
created

Всесвітня програма сталого розвитку в частині заходів щодо організації «безбар'єрного середовища» для людей з обмеженими фізичними можливостями декларує необхідність створення реального безбар'єрного простору для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп і є однією із першочергових вимог у зв'язку з ратифікацією Україною Конвенції ООН про права людей з інвалідністю та Угоди про Асоціацію з ЄС. Для сучасної України питання створення безбар'єрних просторів є одним з найактуальніших питань сучасності та майбутнього, через велику кількість травмованих людей внаслідок військової агресії країни-терориста. Створення реабілітаційних садів (при шпиталях, лікарнях, центрах реабілітації, спілках ветеранів)

The World Programme for Sustainable Development, in terms of measures to create a «barrier-free environment» for people with disabilities, declares the need to create a real barrier-free space for people with disabilities and other low-mobility groups and is one of the priority requirements in connection with Ukraine's ratification of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Association Agreement with the EU.

For modern Ukraine, the issue of creating barrier-free spaces is one of the most pressing issues of the present and future, due to the large number of people injured as a result of the military aggression of the terrorist country.

The creation of rehabilitation gardens (at hospitals, clinics, rehabilitation centres, and veterans' associa-

є науково підтвердженою та фактично перевіреною практикою у світі.

В Україні також є певні регламентації, наприклад, створення парків (садів) є обов'язковою складовою лікарень. Згідно чинних норм України, зелені насадження на території лікарень повинні займати не менше 60% усієї площі і становити в середньому 200 м² на одного хворого.

Реабілітаційні заходи в спеціалізованих установах підтримуються терапевтичними ефектами саду, такими як: звуки, запахи, дотики, догляд та піклування, розвиток та зростання, динаміка видозмін.

Сади, як такі, в тому числі і реабілітаційні, зменшують рівень стресу, тривожність та симптоми посттравматичного стресового розладу (ПТСР), сприяють розслабленню, є елементом фізичної активності (як у випадку залучення до догляду за садом, так і при прогулянках територією).

Дію реабілітаційних садів можна розділити на пасивну і активну. Висадження, догляд за рослинами — це активна складова процесу, споглядання, сприйняття звуків та запахів — пасивна.

Давно відомо, що тривала дія шуму на організм людини призводить до розвитку хронічної перевтоми, зниження працездатності, виникнення таких симптомів як поганий сон, сонливість, зниження слуху, порушення терморегуляції. З іншого боку, ще давні індіанці були впевнені в тому, що звук магічним чином з'єднує сили неба й землі і має неабияку цілющу силу. Так, наш організм жваво відгукується на вібраційну частоту звуків, навіть ланцюжки ДНК мають свої вібрації. Тож шелестіння злаків, журчання води у фонтанах чи водоспадах, передзвін «музики вітру», пташиний спів — все це є елементами позитивного впливу на психіку людини.

Відомо також і щодо впливу запахів на психіку людини: аромати збуджують і заспокоюють, підвищують чуттєвість, наповнюють енергією, мотивують. Імпульс від запаху доходить до мозку набагато швидше, ніж біль.

Наприклад, лаванда, мигдаль, чебрець, м'ята, меліса, герань, шавлія та чубушник дарують відчуття легкості, і мають заспокійливу дію на нервову систему. Хвойні аромати та розмарин — допомагають відчутти бадьорість, підвищують рівень активності та енергійності. Сьогодні ароматерапію використовують в багатьох напрямках, тож доречно використовувати її властивості і в реабілітаційних садах.

Говорячи про дотик, ми можемо розглядати рослини різної форми та текстури, малі архітектурні форми з різного матеріалу, а також створення інсталяцій з природних матеріалів (що є наразі трендовим напрямком в ландшафтному дизайні взагалі).

tions) is a scientifically proven and factually verified practice in the world.

In Ukraine, there are also certain regulations, for example, the creation of parks (gardens) is a mandatory component of hospitals. According to current Ukrainian regulations, green spaces on the territory of hospitals should occupy at least 60% of the total area and amount to an average of 200 m² per patient.

Rehabilitation activities in specialised institutions are supported by the therapeutic effects of the garden, such as sounds, smells, touch, care and nurturing, development and growth, and the dynamics of speciation.

Gardens as such, including rehabilitation gardens, reduce stress levels, anxiety and symptoms of post-traumatic stress disorder (PTSD), promote relaxation, and are an element of physical activity (both in the case of involvement in garden maintenance and walking around the territory).

The effect of rehabilitation gardens can be divided into passive and active. Planting and caring for plants is an active component of the process, while contemplation, perception of sounds and smells is a passive one.

It has long been known that prolonged exposure to noise leads to chronic fatigue, reduced performance, and symptoms such as poor sleep, drowsiness, hearing loss, and impaired thermoregulation. On the other hand, ancient Indians were convinced that sound magically unites the forces of heaven and earth and has remarkable healing power. Indeed, our body responds to the vibrational frequency of sounds, and even DNA strands have their own vibrations. Therefore, the rustling of cereals, the murmur of water in fountains or waterfalls, the sound of wind music, birdsong — all these are elements of a positive impact on the human psyche.

The effect of smells on the human psyche is also known: aromas excite and calm, increase sensuality, fill with energy, and motivate. The impulse from a smell reaches the brain much faster than pain.

For example, lavender, almonds, thyme, mint, lemon balm, geranium, sage and mock orange give a feeling of lightness and have a calming effect on the nervous system. Coniferous aromas and rosemary help to feel cheerful, increase the level of activity and energy. Today, aromatherapy is used in many areas, so it is appropriate to use its properties in rehabilitation gardens.

Speaking of touch, we can consider plants of different shapes and textures, small architectural forms made of different materials, as well as the creation of installations made of natural materials (which is currently a trendy direction in landscape design in general).

Дію реабілітаційних садів можна розділити на пасивну і активну. Висадження, догляд за рослинами — це активна складова процесу, споглядання, сприйняття звуків та запахів — пасивна.

Не менш важливим є спостереження за динамікою зростання рослин і зимовим завмиранням, наче мертвим пейзажем і весняним пробудженням — новим зростанням, зародженням нового, літнім буянням життя і осінніми плодами та поступовим переходом до стану спокою. Це має дуже позитивний вплив на наше розуміння циклічності життя. Насіння, що падає в землю від рослини, яка засинає на зиму — дає нові паростки навесні, даючи нове життя.

Догляд за рослинами дає розуміння про необхідність нашої турботи про навколишній світ. Доводить те, що людина може піклуватися, створювати, і що такі дії дають свої плоди. Допомогає усвідомити свою здатність щось змінити, відчути залученість до життя, знову повірити в себе.

При створенні саду, метою якого є адаптація, заспокоєння, повернення до мирного життя, прийняття певних, набутих під час військових дій вад здоров'я — нам необхідно чітко усвідомлювати деякі особливі вимоги до реабілітаційних садів та їх специфічні характеристики.

Розглянемо певні з них.

Учасники бойових дій зазвичай люблять замкнутий простір. В кафе вони обирають місце спиною до стіни, щоб бачити вихід, в кімнаті — крісло, яке розташовано в глибині, також з оглядом на вхід і вихід з приміщення. Це наслідки підсвідомого пошуку безпеки.

В реабілітаційних садах треба враховувати ці моменти — створювати зелені кімнати, які мають «стіни» по периметру, альтанки з суцільними стінами, а не прозорі. Таким чином можна створити певні зони комфорту.

В реабілітаційному саду доречно закладати простори для спілкування (в тому числі групового), зустрічей, прогулянок (самостійних, з родиною чи друзями), місць відпочинку та споглядання з обов'язковим урахуванням інклюзивності.

Наприклад, такі популярні зараз гравійні доріжки можуть бути незручними для пересування інвалідних візків, або їх виконання повинно враховувати можливість пересування маломобільного населення.

При плануванні реабілітаційного саду необхідно враховувати, що візок потребує для розвороту простору 1,5×1,5 м. Для прямолінійного руху комфортний простір становить 1,2 м. (плюс така ж відстань на зустрічний рух). Нахил поверхні доріжки не повинен перевищувати 5%. Поперечний ухил шляху руху слід приймати у межах 1-2%.

По саду повинні бути розміщені тактильні вказівники та тактильні смуги, які зможуть орієнтувати людину з вадами зору. При цьому необхідно враховувати, що довжина кроку пішохода, в тому

It is equally important to observe the dynamics of plant growth and the winter freezing, like a dead landscape, and spring awakening — new growth, the birth of new things, the summer riot of life and autumn fruits and a gradual transition to a state of rest. This has a very positive impact on our understanding of the cyclical nature of life. A seed that falls into the ground from a plant that falls asleep for the winter gives rise to new sprouts in the spring, giving new life.

Caring for plants gives us an understanding of the need for us to care about the world around us. It proves that a person can care, create, and that such actions bear fruit. It helps to realise your ability to change something, to feel involved in life, to believe in yourself again.

When creating a garden aimed at adaptation, calming, returning to a peaceful life, acceptance of certain health problems acquired during military operations, we need to be clear about some specific requirements for rehabilitation gardens and their specific characteristics.

Let us consider some of them.

Combatants usually like confined spaces. In a cafe, they choose a seat with their back to the wall to see the exit, in a room — a chair located in the back, also with a view of the entrance and exit of the room.

These are the consequences of a subconscious search for safety.

In rehabilitation gardens, we need to take these points into account — to create green rooms that have «walls» around the perimeter, gazebos with solid walls, not transparent ones. In this way, you can create certain comfort zones.

In the rehabilitation garden, it is appropriate to create spaces for communication (including group communication), meetings, walks (alone, with family or friends), places for rest and contemplation, with due regard for inclusiveness.

For example, gravel paths, which are so popular nowadays, may be inconvenient for wheelchairs, or their design should take into account the ability of people with limited mobility.

When planning a rehabilitation garden, it is necessary to take into account that a wheelchair needs a space of 1.5×1.5 m to turn around. For straightforward movement, a comfortable space is 1.2 m (plus the same distance for oncoming traffic). The slope of the track surface should not exceed 5%. The cross slope of the path should be within 1-2%.

Tactile signs and tactile strips should be placed throughout the garden to guide a visually impaired person. It should be borne in mind that the stride length of a pedestrian, including those with visual impairments, usually exceeds 50 cm. This means that in order for a visually impaired person to feel the change in the tactile pattern of the tiles, the length of such a pattern should not be less than 60 cm. For free navigation, it is also necessary to install audio

Важливим є спостереження за динамікою зростання рослин і зимовим завмиранням, наче мертвим пейзажем і весняним пробудженням — новим зростанням, зародженням нового, літнім буянням життя і осінніми плодами та поступовим переходом до стану спокою

числі і з порушеннями зору, зазвичай перевищує 50 см. Це означає, що для того, щоб людина з вадами зору гарантовано відчувала зміну тактильного малюнка плитки, довжина такого малюнка не повинна бути менше 60 см. Для вільної навігації необхідним є і встановлення аудіопоказчиків, інформаційних таблиць та позначень шрифтом Брайля.

При цьому, встановлення таких показчиків не допустиме на шляхах руху та повинно мати висоту розміщення 1,5 м, а також не допускається встановлення направляючої тактильної смуги в зоні об'єктів, нижній край яких розташований нижче 2,1 м по горизонталі і виступає більше ніж 0,1 м по вертикалі (гілки дерев, МАФи, інформаційні щити та ін).

Для можливості догляду та тактильного контакту з рослинами потрібно облаштовувати піднятий сад, обладнаний для людей на інвалідних візках, розміри таких споруд необхідно ретельно розраховувати, щоб забезпечити рух на інвалідних візках, запобігаючи можливості травмування. Виходячи з норм оформлення робочих місць, висота такого піднятого саду має бути 0,75-0,8 м, ширина – 1,0-1,2 м. □

guides, information tables and Braille signs. At the same time, the installation of such signs is not allowed on traffic routes and must have a height of 1.5 m. Also, it is not allowed to install a tactile guide strip in the area of objects whose lower edge is located below 2.1 m horizontally and protrudes more than 0.1 m vertically (tree branches, kiosks, information boards, etc.).

For the possibility of care and tactile contact with plants, it is necessary to equip a raised garden equipped for people in wheelchairs, the size of such structures must be carefully calculated to ensure wheelchair traffic, preventing the possibility of injury. Based on the standards for the design of workplaces, the height of such a raised garden should be 0.75-0.8 m, width – 1.0-1.2 m. □

В реабілітаційному саду доречно закладати простори для спілкування (в тому числі групового), з устрічей, прогулянок (самостійних, з родиною чи друзями), місць відпочинку та споглядання з обов'язковим урахуванням інклюзивності.

ПІДНЯТИЙ САД, ОБЛАДНАНИЙ ДЛЯ ЛЮДЕЙ НА ІНВАЛІДНИХ ВІЗКАХ

В місцях відпочинку необхідно проектувати більшість лавочок зі спинками і поручнями для людей з обмеженими можливостями, інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

При виборі рослинного асортименту необхідно обов'язково уникати отруйних рослин, не варто використовувати рослини, що вимагають активної обробки хімічними речовинами. Рослини з колючками, гострим листям варто висаджувати на відстані від прохідних зон та зон прогулянок, галявин, місць відпочинку.

При наявності водойми, прохід до неї повинен бути огорожений з усіх боків, щоб гарантувати безпеку. Це тільки основні моменти, від яких варто відштовхуватися в напрямку розробки методів та вимог плану-

вання та створення реабілітаційних садів.

Українське суспільство отримало страшну рану, яка буде заживати довго. Всі війни мають наслідком відчуженість ветеранів (навіть тих, що не зазнали травм та каліцтва, не говорячи вже про тих військових та цивільних, які отримали інвалідність внаслідок війни) та симптоми посттравматичного стресового розладу. І наш обов'язок зробити всі необхідні кроки для пришвидшення адаптації, одужання та пошуку свого місця у суспільстві цих людей.

In recreational areas, it is necessary to design most benches with backrests and handrails for people with disabilities, disabilities and other low-mobility groups. When choosing a plant assortment, poisonous plants should be avoided, and plants that require active treatment with chemicals should not be used. Plants with thorns and sharp leaves should be planted away from passageways and walking areas, lawns, and recreation areas.

If there is a pond, the passage to it should be

fenced from all sides to ensure safety.

These are just the main points that should be taken as a starting point for developing methods and requirements for planning and creating rehabilitation gardens.

Ukrainian society has received a terrible wound that will take a long time to heal. All wars result in the alienation of veterans (even those who have not been injured or maimed, not to mention those military and civilians who have been disabled by war) and symptoms of post-traumatic stress disorder. And it is our duty to take all necessary steps to speed up their adaptation, recovery and finding their place in society.

НСАУ

МАРАФОН САДІВ

Премія з ландшафтної архітектури та садового дизайну

організатори:

“Ландшафт і Архітектура”

“Національна Спілка Архітекторів України”

НОМІНАЦІЇ КОНКУРСУ

Предметом розгляду є твори ландшафтної архітектури, дизайну міського середовища, садового дизайну, ландшафтні комплекси (проекти і реалізація) у вигляді проектів або реалізованих об'єктів за номінаціями:

- Рішення громадських міських просторів (парк, сквер, площа, благоустрій офісних центрів, санаторіїв, дитячих майданчиків тощо)
- Благоустрій ЖК
- Терапевтично-реабілітаційний простір
- Благоустрій приватної садиби
- Виставкові сади
- Проекти громадських просторів
- Студенські проекти (подаються від ВИШІВ після відбіркового туру)
- Знакова постать

УМОВИ ПОДАЧІ

На огляд-конкурс подаються твори (у тому числі проектні пропозиції), завершені проектуванням або будівництвом за останні 4 роки (2021-2024).

Від 1 особи (компанії) в 1 номінації = 1 робота.

Реалізовані об'єкти, що подавались на Премію в попередні роки, подавати повторно заборонено.

Подаватись на Премію можуть українські ландшафтні архітектори, дизайнери, ландшафтні та архітектурні компанії, бюро, компанії, які мають у своєму складі фахівця з ландшафтного дизайну/ архітектури та реалізовані за його проектами об'єкти; комунальні підприємства, творчі організації, громадські організації тощо.

ДАТИ ПОДАЧІ РОБІТ

10 березня-24 серпня 2024

Церемонія агородження: 8 вересня 2024 р.
(Київ, будинок Архітектора)

РЕЄСТРАЦІЯ laburo.ua@gmail.com

ПИТАННЯ +38 067 505 85 53

САД ТА БУДИНОК/КОМФОРТНИЙ ПРОСТІР

GARDEN AND HOUSE/COMFORTABLE SPACE

БУДИНОК-ЛІС

THE FOREST

Джерело: www.v2com-newswire.com
Фото: SANJAY PURI ARCHITECTS

Source: www.v2com-newswire.com
Photo credit: SANJAY PURI ARCHITECTS

Sanjay Puri Architects представляє The Forest, проєкт високощільної забудови в Демократичній Республіці Конго. Через домінуючі правила, що регулюють забудову територій, цей проєкт потребував вертикальної вежі, оскільки співвідношення допустимої площі забудови в 9 разів перевищує площу ділянки. Вертикальне ядро циркуляції заплановано на південній стороні з метою зменшення тепловтрати і одночасно забезпечити приватність для вже існуючих житлових 15-поверхових будівель з південної сторони. Всі офіси орієнтовані на північ і північний захід, звідки відкривається найкращий вид на річку Конго, а також зменшуються тепловтрати завдяки природному непрямому освітленню офісних приміщень.

Sanjay Puri Architects presents The Forest, a high-density development project in the Democratic Republic of Congo. Due to prevailing rules governing built-up areas, this project required a vertical tower since the ratio of built-up area permissible is 9 times the plot area.

The vertical circulation core is planned on the southern side to mitigate heat gain and simultaneously provide privacy to the existing residential 15 storey buildings on the southern side. The offices are all oriented towards the north and north-west, with the best views of the Congo River, while also reducing heat gain by allowing natural indirect light into the office spaces.

Situated in the pretext of the Congo River, the building shape provides peripheral glazing surfaces orienting towards the river. Capturing maximum river

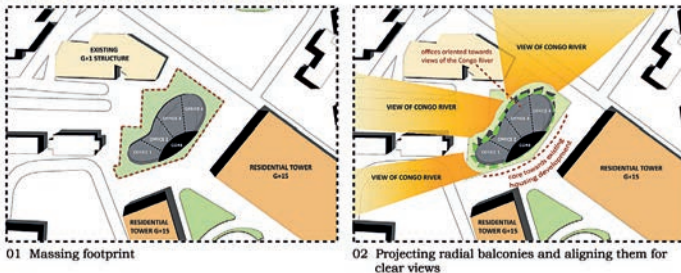
САД ТА БУДИНОК/комфортний простір GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Розташована на березі річки Конго, форма будівлі передбачає периферійне скління поверхонь, орієнтоване на річку. Захоплюючи максимальний вид на річку на найкоротшій відстані, балкони вирівняні та спроектовані радіально від офісів. Концептуальну ідею запозичено з африканського лісу, створюючи структуру, що повторює густе дерево завдяки параболічним балконам, які починаються на фасаді будівлі. Кутові балкони перекриваються на наступних поверхах, забезпечуючи подвійну та одинарну висоту балконів для кожного офісу. Форма будівлі з виступаючими палубами дозволяє інтегрувати відкриті простори з закритими. Форма, утворена поєднанням форми будівлі та балконів, створює параметричну оболонку з повторюваних каскадних елементів, що формує унікальну ідентичність. □

views at the shortest distance, the balconies are aligned and projected radially from the offices. The concept thread is drawn from the African forest, creating a structure that replicates a dense tree via parabolic balconies that embark upon the building façade. The angled balconies overlap at subsequent floors, providing double and single height balcony spaces for every office. The building shape, with its projecting decks, allows integration of open spaces with enclosed ones. The form generated by the blend of building shape and balconies creates a parametric envelope of repetitive cascading elements to develop a unique identity. □

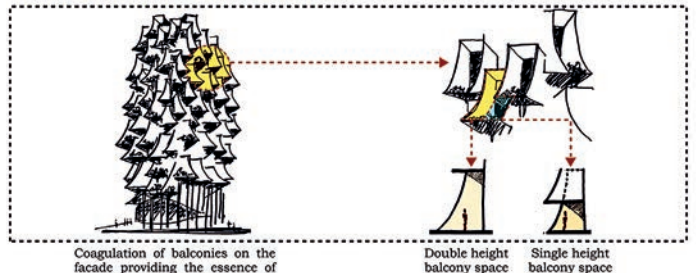
DESIGN CONCEPT- MASSING

01 Massing footprint

02 Projecting radial balconies and aligning them for clear views

DESIGN CONCEPT- THE SYNTAX

Coagulation of balconies on the facade providing the essence of

Double height balcony space
Single height balcony space

ПРО SANJAY PURI ARCHITECTS

Очолюване партнерами-засновниками Санджаєм Пурі та Ніною Пурі, бюро Sanjay Puri Architects увійшло до списку 100 найкращих архітекторів світу за версією Archdaily та до 100 найкращих архітектурних фірм Великобританії за версією WA UK, а також до 130 найкращих архітектурних фірм світу за версією Architizer New York. На сьогоднішній день фірма налічує 90 співробітників, суть філософії дизайну фірми полягає в розробці дизайнерських рішень, які є контекстуальними та стійкими, а також у створенні просторів, які досліджують просторове сприйняття за допомогою нових дизайнерських напрямків. Зареєстрований член RIBA (Великобританія), Товариства американських зареєстрованих архітекторів (SARA, Нью-Йорк), Індійського інституту архітектури (IIA) та Індійського інституту дизайнерів інтер'єру (IIID), а також член Комітету зі збереження спадщини в Нью-Делі, Санджай Пурі був членом журі Всесвітнього архітектурного фестивалю в Барселоні, Сінгапурі, Берліні, Амстердамі та Лісабоні, і став першим індійським архітектором, який зробив це. Він також був суддею премій The Architectural Review Awards, Великобританія, Dezeen Awards, Великобританія, The Plan Awards, Італія, та Inde Awards, Австралія, і був запрошений як доповідач на кілька міжнародних та національних конвенцій. Sanjay Puri Architects отримали понад 360 нагород, зокрема 270 міжнародних нагород у галузі дизайну, серед яких CDA 2023 Paris Best Residential Project Worldwide, The LOOP Design Awards Best Large Architectural Firm, The Best Housing Project Worldwide на Всесвітньому архітектурному фестивалі, Лісабон 2022, та The LEAF Awards London, Best Interior Project 2021. Фірма виграла архітектурні проекти в Австралії, Іспанії, Чорногорії, ОАЕ, Омані та США (Даллас), а зараз бере участь у розробці проектів у 36 індійських містах.

ABOUT SANJAY PURI ARCHITECTS

Led by founding partners Sanjay Puri and Nina Puri, Sanjay Puri Architects has been listed in Archdaily's list of Top 100 architects worldwide and in the WA UK top 100 architectural firms, as well as the Architizer New York's top130 architecture firms in the world. With a current firm strength of 90, the essence of the firm's design philosophy revolves around evolving design solutions that are contextual and sustainable, and creating spaces that explore spatial perceptions with new design directions. A registered member of the RIBA, UK, Society of American Registered Architects (SARA, New York), Indian Institute of Architecture (IIA), and the Indian Institute of Interior Designers (IIID), as well as a part of the Heritage Conservation Committee, New Delhi, Sanjay Puri has been on the juries of the World Architecture Festival in Barcelona, Singapore, Berlin, Amsterdam, and Lisbon, and was the first Indian architect to do so. He also served as a judge for The Architectural Review Awards, UK, Dezeen Awards, UK, The Plan Awards, Italy, and Inde Awards, Australia, and has been invited as a speaker to several international & national conventions. Sanjay Puri Architects has won over 360 awards, including 270 International design awards such as the CDA 2023 Paris Best Residential Project Worldwide, The LOOP Design Awards Best Large Architectural Firm, The Best Housing Project Worldwide in the World Architecture Festival, Lisbon 2022, and The LEAF Awards London, Best Interior Project 2021. The firm has won architectural projects in Australia, Spain, Montenegro, UAE, Oman, and the United States (Dallas), and is currently involved in the design of projects in 36 Indian cities.

TYPICAL FLOOR PLAN

- Legend:
 1- Core
 2- Circulation passage
 3- Office A
 4- Office B
 5- Office C
 6- Office D
 7- Terrace
 8- Toilet block

DUPLEX OFFICE FLOOR PLAN

- Legend:
 1- Core
 2- Circulation passage
 3- Office A
 4- Office B
 5- Duplex Office
 6- Office D
 7- Terrace
 8- Toilet block

SECTION

- Legend:
 1- Core
 2- Circulation passage
 3- Entrance Lobby
 4- Podium
 5- Community Space
 6- Duplex Office
 7- Office
 8- Basement

ТЕХНІЧНИЙ ПАСПОРТ

Місцезнаходження:
 Демократична
 Республіка Конго, Африка
Клієнт: Modern
 Construction SARL
Дата завершення: 9/2025
Площа забудови:
 42,1 тис. кв. м
Архітектори: Sanjay Puri
 Architects
Провідний архітектор:
 арх. Sanjay Puri
**Команда
 проектувальників:**
 арх. Dimple Mehta,
 арх. Muskaan Garg

TECHNICAL SHEET

Location:
 Democratic Republic
 of The Congo, Africa
Client: Modern
 Construction SARL
Completion Date: 9/2025
Built Area:
 42107.85 sqm
Architects: Sanjay Puri
 Architects
Lead Architect:
 Arch. Sanjay Puri
Design Team:
 Arch. Dimple Mehta,
 Arch. Muskaan Garg

ЛАНДШАФТНИЙ ДИЗАЙН ДЛЯ СТАНЦІЇ АЕРАЦІЇ

LANDSCAPE DESIGN FOR HONGHU PARK WATER PURIFICATION STATION

NODE Architecture & Urbanism (NODE) представляє свій проект ландшафтного дизайну для станції водоочищення, розташованої в міському парку з лотосовою тематикою Хунху в місті Шеньчжень, Китай.

Водоочисна станція Хунху є ключовим проектом з контролю за забрудненням води в місті, в якому використовується передова технологія повного заглиблення води. NODE спроектувала відновлений наземний ландшафт над водоочисною станцією, а також підземні офіси в північній частині.

NODE Architecture & Urbanism (NODE) presents its landscape design for the Honghu Park Water Purification Station, located in a lotus-themed municipal park in Luohu District, Shenzhen, China. The Honghu Water Purification Plant is a key project for water pollution control in the city, which employs an advanced fully-buried water purification technology. NODE designed the restored surface landscape on top of the water purification facility, and the underground offices at the northern end. Due to the importance of the park in the city, the project faced multiple claims from different aspects

Джерело: www.v2com-newswire.com
Фото: Чжан Чао

Source: www.v2com-newswire.com
Photo credit: Zhang Chao

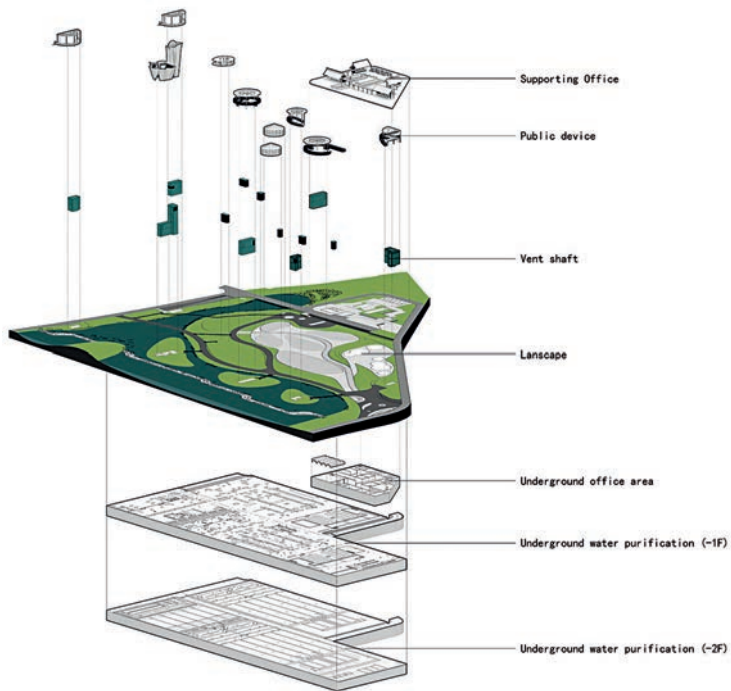
Через важливість цього парку для міста, проєкт зіткнувся з численними претензіями з різних аспектів на початку процесу проєктування. У той же час, повністю заглиблена водоочисна станція неминуче створювала проблеми з проєктуванням над землею. Зрештою, архітектори вийшли за межі інженерної логіки, щоб створити естетично привабливий і дружній до громади громадський простір. Фірма провела дослідження та виокремила елементи з просторових прототипів пагод, павільйонів, альтанок та коридорів традиційних садів Ліннань, трансформувавши їх за допомогою сучасних дизайнерських мов та матеріалів. За допомогою підходів до проєктування інсталяції в стилі публік-арт вони перетворили найвищу вентиляційну шахту на платформу для спостереження за птахами та важливий лотосовий орієнтир у парку. Середні та малі вентиляційні шахти, що містять евакуаційні сходи, були спроектовані з доступними доріжками та платформами або вкриті зеленню, що відображає різні характеристики у просторовій формі для громадського досвіду. Після відкриття проєкт отримав назву Шеньчженьська база водної культури лотоса і

at the beginning of the design process. At the same time, the fully-buried water purification plant inevitably brought design challenges above the ground. Eventually, the architects went beyond engineering logic to create an aesthetically-pleasing and community-friendly public space.

The firm conducted research and extracted elements from the spatial prototypes of the pagodas, pavilions, gazebos, and corridors of traditional Lingnan gardens, transforming them with contemporary design languages and materials. By means of public art installation design approaches, they transformed the highest vent shaft into a bird watching platform and an important lotus landmark in the Park. The medium and small-sized vent shafts containing evacuation stairs were designed with accessible paths and platforms, or covered with greenery, reflecting different characteristics in spatial form for public experiences.

After opening, the project was named Shenzhen Lotus Water Culture Base and became a popular place for lotus viewing and relaxation. It represents the important attempt of NODE in infrastructure publicization projects over the years in terms of interdisciplinary design practice of water purification and landscape architecture. The firm's hope is

Площа ділянки:
 відновлення
 наземного ландшафту
 32,4 тис. кв. м
**Підземні допоміжні
 офісні та виставкові
 приміщення:** 1,76 тис.
 кв. м

TECHNICAL SHEET

Design time:

2017.Nov-2021.Mar

Construction time: 2020.

Oct-2021.Sep

Site area: Ground

landscape restoration

32,400 sqm

Floor area: Underground

supporting office and

exhibition 1760 sqm

Contractor: Shenzhen Water

(Group) Co., LTD

LDI: China Municipal

Engineering Southwest

Design and Research

Institute Co., LTD

Structural and MEP

Engineer: China Municipal

Engineering Southwest

Design and Research

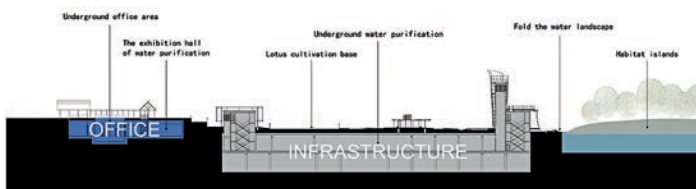
Institute Co., LTD

Lighting Consultant:

Shenzhen Light Program

Technology Co., LTD

Photographer: Zhang Chao

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

that, through active design efforts of landscape architects/architects, water purification facilities that are indispensable to daily life will become pleasant and ceremonial places in the city for public experience and learning, thus redefining the significance of infrastructure in both spiritual and aesthetic dimensions. □

став популярним місцем для спостереження за лотосами та відпочинку. Це важлива спроба NODE в проектах популяризації інфраструктури протягом багатьох років з точки зору міждисциплінарної дизайнерської практики очищення води та ландшафтної архітектури. Фірма сподівається, що завдяки активним дизайнерським зусиллям ландшафтних архітекторів об'єкти водоочищення, які є необхідними для повсякденного життя, стануть приємними і церемоніальними місцями для громадського досвіду і навчання, таким чином переосмислюючи значення інфраструктури як в духовному, так і в естетичному вимірах. □

ПРО NODE ARCHITECTURE & URBANISM (NODE)

NODE Architecture & Urbanism (NODE) було засновано у 2004 році. Як одне з найвпливовіших незалежних архітектурних бюро у Південному Китаї, воно привертає до себе велику увагу як у країні, так і за кордоном. Заснована і очолювана головним архітектором Дорін Хенг Лю, команда NODE наразі налічує близько 20 архітекторів і дизайнерів. Базуючись у Шеньчжені та Гонконгу, Дорін Хенг Лю та її студія NODE вже багато років займаються різноманітною архітектурною та урбаністичною практикою в дельті Перлинної річки та ширшому регіоні. Зосереджуючи увагу на міській регенерації, інфраструктурі та громадському просторі, Ліу намагається переосмислити та переосмислити задані умови на основі конкретних місць та проблем. Через серію критичних і дослідницьких проектних вправ студія досліджує і, зрештою, пропонує різні, більш досконалі архітектурні альтернативи.

ABOUT NODE ARCHITECTURE & URBANISM (NODE)

NODE Architecture & Urbanism (NODE) was established in 2004. As one of the most influential independent architectural design firms in South China, it has received extensive attention at home and abroad. Founded and led by Principal Architect, Doreen Heng LIU, the NODE team currently comprises approximately 20 architects and designers. Based in Shenzhen and Hong Kong, LIU and her NODE studio have been conducting diversified architectural and urban design practices in the Pearl River Delta and wider region for years. With her design focuses on urban regeneration, infrastructure, and public space, LIU tries to re-investigate and re-examine given conditions based on specific sites and issues. Through a series of critical and research-based design exercises, the studio explores and ultimately delivers different, but superior architecture alternatives.

Confronting the diversified and complex urban development in the era of stock, urban infrastructure has become an important typology to tackle the challenges. With design-oriented research on infrastructure, and result-oriented practices, NODE transforms the “invisible” infrastructure in daily life into “visible” infrastructure for public experience, making it a spatial resource that reshapes everyday life with public and aesthetic value that aims to offer new possibilities for future infrastructure. NODE is understood as the point at which different vectors – possibilities, tendencies, and events – intersect. It is neither a point of departure, nor of arrival. It is not a fixed entity. It is determined by ever-changing fluxes and dynamics.

Дизайн, фото, текст:
Хейді ХАННУС,
ландшафтний
дизайнер, Фінляндія

Design, photo, text:
Haidi HANNUS,
landscape designer,
Finland

ДОСТУПНИЙ ДВІР В ЕСПОО

ACCESSIBLE YARD ESPOO

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір GARDEN AND HOUSE/comfortable space

«17-річна молода дівчина була топовою спортсменкою-слаломісткою. Одного разу, коли вона поверталася зі змагань у Лапландії, її будинок на колесах потрапив у велику автомобільну аварію, в результаті якої вона назавжди залишилася прикутою до інвалідного візка. Попри все вона реабілітувалася протягом багатьох років і знову бере участь у змаганнях, але замість лиж у неї спеціальне крісло на лижах, з яким вона бере участь у перегонах. Її сім'я хотіла, щоб я спроектувала сад таким чином, щоб їхня донька могла робити там все те ж саме, що й інші. Його архітектура дуже нетипова для фінського ландшафту, але вона чудова, і цей двір виявився дуже підходящим для цієї архітектури. Проєктування та будівництво обмежені невеликою похилою ділянкою та її розташуванням, а також обмеженнями мобільності майбутніх мешканців. Невеличке подвір'я тісне та складне для навігації, а перепад висот становить близько трьох метрів. На початковому етапі проєктування двору дівчині було 17 років, і

This 17-year-old young girl was a top athlete. She was a slalom runner. When she was returning from a competitive trip in Lapland, the motorhome got into a big crash and as a result she was confined to a wheelchair forever. However, she has been rehabilitating herself for many years and she is competing again, but instead of skis, she has a chair on top of his skis that he races with. She is in this picture below. Her family wanted me to design the garden in such a way that her daughter could do all the same things there as the others. Its architecture is very atypical for the Finnish landscape, but it is wonderful and the yard turned out to be very suitable for the architecture.

The small courtyard is cramped and difficult to navigate. The difference in height is about three metres. At the beginning of the design phase, the yard is only grass. The design and construction are limited by the small sloping plot and its location, and by the mobility constraints of the future occupants. At the initial stage of the yard design, the daughter was 17 years old and in addition to a wheelchair, she also has access to a walking robot. The family also

Розташування:
Еспоо, Фінляндія
Розмір перепланованої території: 370 m²
Location: Espoo, Finland
Size of the planned area: 370 m²

окрім інвалідного візка, вона також мала доступ до крокуючого робота. До сім'ї також входять її молодша сестра та батьки. На момент створення цього дизайну двору минуло кілька років з моменту аварії, і обидві дівчини навчаються в старших класах. Планування подвір'я розпочалося у 2019 році, а будівництво — у 2020 році.

Розмір двору, перепади висот і побажання клієнта щодо діяльності багато в чому обмежували дизайн двору. Оскільки це приватне подвір'я, не було необхідності, та й не могло бути, дотримуватися офіційних будівельних норм щодо під'їзду. Нахили пандусів коливаються від 7 до 10%. Висота бортиків ставків також була спроектована таким чином, щоб забезпечити доступ для інвалідних візків.

Вибір матеріалів також мав враховувати, наприклад, відсутність небезпечних гілок на випадок, якщо людина з інвалідністю захоче посидіти на обраному нею місці.

Окрім басейну та гідромасажної ванни, вони хотіли мати велику обідню зону, камін, застлений внутрішній дворик, кілька корисних зон для озеленення та інших насаджень, якими можна було б керувати з інвалідного візка. Крім того, з двору має відкриватися вид на околиці та вулицю. Внутрішній двір буде збудовано з урахуванням принципів сталого розвитку, щоб він, безумовно, прослужив принаймні кілька десяти-

includes her younger sister and parents. At the time of this garden design, it has been a couple of years since the accident and both girls are in high school. Planning for the yard started in 2019 and construction in 2020.

The size of the courtyard, the height differences and the client's wishes for activities, limited the design of the courtyard in many respects. As this is a private yard, there was no need to, and could not, comply with official building regulations for the access route. The slopes of the ramps range from 7 to 10%. The height of the courtyard planting ponds was designed to allow for wheelchair access.

The choice of materials also had to take into account, for example, the absence of sticks in case the disabled person is able to sit in the seat of their choice.

In addition to a swimming pool and hot tub, they wanted a large dining area, a fire pit, a glazed courtyard room, several useful planting areas and other planting areas that could be managed from a wheelchair. In addition, there is a view of the neighbourhood and the street. The courtyard would be built in a sustainable way so that it would certainly last for at least a few decades. The residents wanted teak for their decking, and they already had it, including outdoor furniture. The glazed living room would be located in the lower courtyard, which would also provide easy access to the outdoor terrace in winter. Its location determined the starting point of the route towards the upper courtyard. As there is a dif-

<https://villagarden.fi/>
<https://www.granddesignpihat.com/>

**HEIDI HANNUS – ВІДОМА ФІНСЬКА
ЛАНДШАФТНА ДИЗАЙНЕРКА, ЩО
СПЕЦІАЛІЗУЄТЬСЯ НА ПРИРОДНИХ САДАХ.**

Хейді - засновниця Grand Design Pihat Oy та Villa Garden. Її компанія пропонує клієнтам комплексні послуги по створенню саду – від планування до реалізації, доставки рослин і матеріалів та догляду.

При створенні садів Хейді враховує питання збереження природи, змін клімату та сталого розвитку. Її дизайн екологічний та відповідає засадам сталого розвитку в сфері ландшафту. Хейді має успішний досвід роботи і створення садів не тільки в Фінляндії, а й в таких країнах як Естонія, Польща, Італія та Америка. Вона також приймає участь у міжнародних конкурсах та фестивалях, отримуючи визнання за межами Фінляндії.

Хейді має кілька міжнародних нагород за садовий дизайн. Її професійна експертиза в сфері ландшафтного дизайну робить її визнаним фахівцем, і вона радо ділиться своїм досвідом та знаннями. Але сама вона найбільше цінує нагороду «Підприємець року», яку отримала у своїй країні!

**HEIDI HANNUS IS A RENOWNED FINNISH
LANDSCAPE DESIGNER SPECIALISING IN
NATURAL GARDENS.**

Heidi is the founder of Grand Design Pihat Oy and Villa Garden. She offers her clients comprehensive landscape design services, from planning to implementation, delivery of plants and materials, and garden maintenance.

Heidi considers nature conservation, climate change and sustainable development when creating her gardens. Her designs are eco-friendly and in line with the principles of sustainable development in the landscape industry.

Heidi has a successful experience of working and creating gardens not only in Finland, but also in countries such as Estonia, Poland, Italy and America. She also participates in international competitions and festivals, gaining recognition outside of Finland.

Heidi has received several international awards for her garden design. Her professional expertise in landscape design makes her a recognised expert and she is happy to share her experience and knowledge. But what she values most is the Entrepreneur of the Year award she received in her home country!

літь. Мешканці хотіли, щоб для настилу був використаний тик, і він вже був у них, включаючи вуличні меблі.

Засклена вітальня буде розташована в нижньому дворі, що також забезпечить легкий доступ до відкритої тераси взимку. Її розташування визначило відправну точку маршруту до верхнього двору. Оскільки різниця у висоті становить близько трьох метрів, загальна довжина під'їзного шляху повинна була становити 42 метри, перш ніж можна було б досягти цієї висоти. Поверхня доріжки – це неслизька кам'яна стяжка Barricade від Fidecol. За умови правильного вибору покриття спортивна молода людина зможе піднятися крутіше, ніж стандартними пандусами. Поворотні майданчики були спроектовані з достатніми колами розвороту та платформами для заїзду на інвалідних візках. Нижні частини пандусів були обладнані дренажними каналами.

Стіни не були збудовані з цегли, а зроблені методом заливки. Вони були пофарбовані в колір будинку. Єдина стіна, яка слугує екраном від сусідньої печери під схилом, викладена з цегли і поштукатурена в той самий колір, що й муровані стіни. Суцільні форми були виготовле-

ference in height of about three metres, the total length of the access route had to be a good 42 metres before I could reach this height. The surface of the walkway is Fidecol's non-slip Barricade stone screed. An athletic youngster will be able to climb steeper than standard ramps when the coating is chosen correctly. Turning points were designed with adequate turning circles and platforms for wheelchair access. The lower parts of the ramps were fitted with drainage channels.

The walls were not built of bricks, but were made by pouring. They were coloured to match the house. The only wall that provides a screen against the neighbouring cave below the slope is made of brick and plastered in the same colour as the cast walls. On the instructions of the structural engineer, the cast-in-place walls were built, then grouted and reinforced. Solid moulds were made of wood. As the casting had to be done in sections and each batch of concrete mix was different, the colour of the walls varied slightly. That, in turn, makes the walls look nice and lively. Getting a clean, smooth casting surface was a more difficult challenge.

The location of the campfire site was naturally close to the swimming pool. In addition to the existing hedge, a wooden fence will be built on top of the wall

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір GARDEN AND HOUSE/comfortable space

ні з дерева. Оскільки лиття відбувалося секціями і кожна партія бетонної суміші була різною, колір стін дещо відрізнявся. Це, в свою чергу, робить стіни красивими та живими. Отримати чисту, гладку поверхню виливки було складнішим завданням.

Місце для розведення багаття було природним чином розташоване поруч з басейном. На додаток до існуючого живопису, зверху стіни буде побудований дерев'яний паркан для створення візуального бар'єру. Таку ж модель огорожі буде використано на більшій висоті для тих місць, де потрібен особливий захист Вічнозелена туя була попередньо висаджена дорослими саджанцями. З боку головної вулиці біля будинку потрібно було облаштувати місце для паркування одного автомобіля і зону озеленення, щоб пом'якшити металеву огорожу межі. Також був потрібен доступ для інвалідних візків. Ялівець у кутку було збережено.

Двір став місцем цілорічної насолоди для всієї родини. Разом це і дім, і резиденція для відпочинку. Це Фінляндія і Центральна Європа разом. Невеликий, але елегантний і функціональний. А головне, доступний для всієї родини в усіх відношеннях.» □

to create a visual barrier. The same fence model will be used in a higher height for those places where special protection is required (the height of the fence model has been photoshopped into the cover photo). The evergreen Tuija planting was pre-planted with large seedlings.

At the main street end of the house, they wanted a parking space for one car and a planting area to soften the metal fence of the boundary. Wheelchair access was also needed. The juniper plant in the corner was retained.

The yard became a year-round enjoyment for the whole family. Together, it is a home and a leisure residence. It is Finland and Central Europe together. Small, but elegant and functional. And above all, accessible to the whole family in all respects. □

ЯК СТВОРИТИ ЗРУЧНИЙ, КОМФОРТНИЙ І МАКСИМАЛЬНО ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ САД?

Своїм секретом на прикладі одного саду ділиться ландшафтний архітектор — Олег Тверітнев.

Дизайн:
Олег ТВЕРІТНЄВ,
ландшафтний
архітектор

Всі фото надані
автором проєкту

Сади — це казкові світи, створені на землі різноманіттям побажань їхніх власників. І кожен сад — це не просто ділянка з рослинами, це втілення мрій та бажань його власника. Відповідно до цих постулатів, ландшафтний архітектор Олег Тверітнев створив сад, який дихає зручністю, комфортом та функціональністю. Бо саме цього прагнули власники. Місце розташування: Київська обл., Вишгородський район, ділянка площею 15 соток. Сад створювався для молодого сім'ї. І кожен його куточок відповідає їхнім потребам та бажанням.

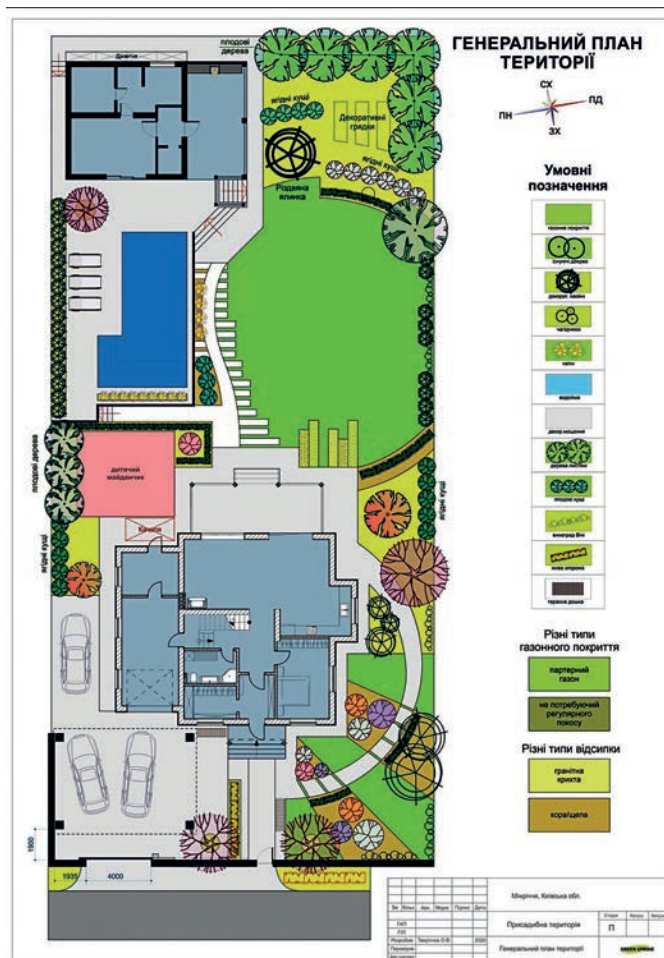
На момент, коли ландшафтний архітектор познайомився із замовниками та прийшов на огляд ділянки, на ній вже були зведені будинок і будівля бані. А через деякий час тут все було наповнено комфортними для життя елементами та бажаними рослинами і ділянка стала зручною, комфортною і функціональною. Клієнти були зацікавлені в швидкому результаті і самі брали активну участь в роботі. Тому від проектування до фінальної точки будівництва пройшло зовсім небагато часу (в межах одного сезону). Замовники мріяли про максимально функціональний сад, що забезпечує зручність та ком-

форт. Вони хотіли басейн, який став центром уваги та енергії, та навіть малювали його образ не тільки своїх фантазіях, а й на папері. На ділянці також з'явилися навіс для авто, дитячий майданчик та спортивна зона. Кожна деталь, кожний куц та кольорова палітра обговорювалися замовником з максимальною ретельністю.

І роботи виконувались згідно плану поетапно. На першому етапі працювали над «серцем» саду — інженерною частиною. Мова йде про систему дренажу та водовідведення, про інтегровані в неї накопичувальні ємності для дощо-

вої води, авто-полив, систему паркового освітлення, інтеграцію всього у систему «розумний будинок», та інше. Це невидимі, але надзвичайно життєво важливі елементи, які відповідають як за функціонал будинку, так і всієї ділянки.

На цьому етапі було виконано зняття та вивезення надлишку поверхневого неродючого шару ґрунту та завезення родючого ґрунту згідно заданих висот.

Системи електропостачання, каналізації, дренажу та водовідведення були створені з урахуванням максимальної зручності та ефективності.

Наступний етап — це бетонування доріжок та майданчиків, для всіх пішохідних та відпочинкових зон.

Майстерно використовуючи травертін та бетонні плити, сад виблискує своїм унікальним стилем та вишуканістю. Кожен елемент мощення працює як частина величезного мозаїчного шедевра, що зводиться перед очима.

Рослини, які були обрані, не лише красуються, вони розміщені стратегічно для створення атмосфери гармонії та спокою.

На першому етапі працювали над «серцем» саду – інженерною частиною

Наступний етап – робота з ґрунтом, прокладанням доріжок та заощення площ

Використано два типи покрівельних матеріалів: травертін та бетонні плити

Рослини створюють закритий затишний комфортний простір

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Маємо на ділянці центральне полотно з газоном. Насичена рослинами права частина будинку. Біля зони «баня-барбекю» – плодовий сад. Біля плодового саду – різдвяна ялинка. Неподалік ялинки посадили платан, і зробили живопліт, щоб сховати «вид на сусідів».

Всі рослини купувалися вже максимально дорослими.

З квітучих на ділянці гортензії, лаванда, бузок, гліцинія. Інших квітучих замовники не хотіли.

І квіти, і чагарники, і дерева – це не просто частина природи, вони створюють атмосферу затишку та відпочинку, якою дихає цей сад. Відтак, кожен кущ, кожна квітка – це майстерно створений акорд, що доповнює мелодію садової казки.

Це не просто сад. Це втілення мрії, де кожен елемент має своє значення та місце. Це місце, де час зупиняється, а кожен момент наповнений гармонією та спокоєм. □

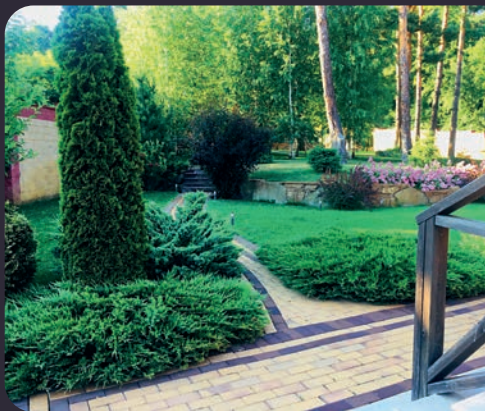

GREEN SPRING

БЮРО ЕКСКЛЮЗИВНОГО
ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ

Ландшафтний дизайн

проектування та реалізація ексклюзивних рішень

ТВЕРИТНЄВ

ОЛЕГ ВАЛЕРІЙОВИЧ –

сертифікований архітектор,
член спілки архітекторів

України. В 2005 році

закінчив Національний

лісотехнічний університет

України, спеціальність –

містобудування (спеціалізація

«ландшафтна архітектура»).

З того часу в сфері

ландшафтної архітектури

виконав чимало різних по

змісту та характеру проектів,

більшість з яких реалізував.

«Пріоритетним в роботі

являється досконалість

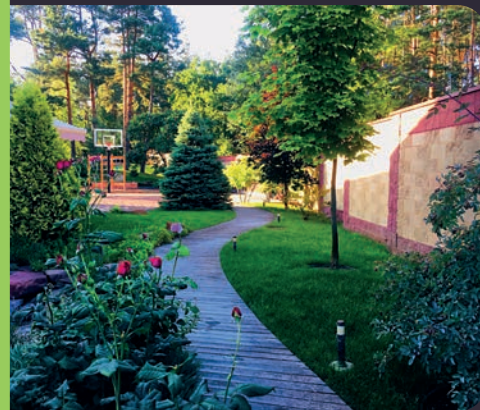
проектного рішення, а

також правильна та чітка

послідовність його реалізації,

і як наслідок – прогнозовано

відмінний результат!»

ПАКЕТ ПОСЛУГ, ЩО ПРОПОНУЄТЬСЯ

- Передпроектні роботи.
- Ландшафтне проектування (вся візуальна та технічна частина).
- Реалізація проекту «під ключ».
- Супровід, авторський нагляд.
- Обслуговування після реалізації.

@GREENSPRING82

landscape
L&A
architecture

Подорожуйте з профі-
подорожуйте з L&A

ЛАНДШАФТНІ ПОДОРΟЖІ

<https://www.facebook.com/groups/2753666164947662>
<https://landscape-architecture.top/category/landshaftni-podorozhi/>

+38 (067) 505 85 53
+38 (050) 628 91 69